

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

David Jordák

Výhody a úskalia členstva v eurozóne

Diplomová práca

Vedúci diplomovej práce: Ing. Jan Pokorný

Katedra: Katedra národného hospodárství

Dátum vypracovania práce: 17.2.2014

Čestné prehlásenie

„Prehlasujem, že som predkladanú diplomovú prácu vypracoval samostatne, všetky použité pramene a literatúra boli riadne citované a práca nebola využitá na získanie iného alebo rovnakého titulu.“

V Prahe dňa 17.2.2014

David Jordák

Pod'akovanie

Autor diplomovej práce by sa rád pod'akoval vedúcemu svojej diplomovej práce, pánovi Ing. Janovi Pokornému, za veľmi podnetné pripomienky k samotnému textu práce a trpezlivosť pri kontrole napísaného textu.

V Prahe dňa 17.2.2014

autor: David Jordák

Obsah:

Úvod.....	6
1.Myšlienka eura v rámci ES.....	8
1.1 Zjednocovanie Európy- stáročná snaha. Prvý návrh na zavedenie spoločnej meny a jeho (ne)prijatie. Nový návrh- úspech.....	8
1.1.1 Zjednocovanie Európy- stáročná snaha.....	8
1.1.2 Prvý návrh o zavedení spoločnej meny a jeho (ne)prijatie. Nový návrh- úspech.....	10
1.2 Pakt stability a rastu. Zavádzanie eura do praxe. Euro ako mena Európskych spoločenstiev (dnes Európskej únie).....	13
1.2.1 Pakt stability a rastu.....	13
1.2.2 Zavádzanie eura do praxe. Euro ako mena Európskych spoločenstiev (dnes Európskej únie).....	15
1.3 Realizácia eura ako spoločnej meny. Opt out k euru.....	17
1.3.1 Realizácia eura ako spoločnej meny.....	17
1.3.2 Opt out k euru.....	23
2. Úloha eura v ekonomikách krajín Európskej menovej únie (EMÚ).....	25
2.1 Euro a jeho predchodcovia. Podmienky na prijatie eura v niektorých pôvodných členských štátoch EÚ.....	25
2.1.1 Euro a jeho predchodcovia.....	25
2.1.2 Podmienky na prijatie eura v niektorých pôvodných členských štátoch EÚ..	30
2.2 Prvé roky jeho pôsobenia v praxi. Pozitíva a negatíva.....	33
2.3 Zavádzanie eura v niektorých štátoch EÚ-10, prijatých 1.mája 2004. Zhodnotenie vývoja pred a po zavedení meny.....	44
3.Slovenská republika a euro.....	48

3.1 Plánovanie prijatia eura v Slovenskej republike, postupný proces realizácie plánu (všeobecný politický konsenzus), obdobie tesne pred vstupom do eurozóny.....	48
3.2 Prijatie eura v Slovenskej republike, jeho všeobecné dopady a prvých päť rokov fungovania eura v krajine.....	54
3.3 Predpokladané vplyvy eura na slovenské obyvateľstvo a podniky, súčasná situácia v Slovenskej republike.....	59
3.4 Anketa na regionálnej úrovni s cieľom zistiť dopady eura na obyvateľstvo.....	62
3.4.1 Zhrnutie výsledkov ankety.....	63
3.4.2 Porovnanie výsledkov s hypotézami.....	65
4.Česká republika a jej záväzky spojené s eurom.....	67
4.1 Kroky na prijatie eura a ich realizácia po vstupe ČR do EÚ, súčasná situácia, užitočné rady pri presadzovaní myšlienky jednotnej meny.....	67
4.2 Euro ako iniciátor potrebných zmien v ČR- predpoved'.....	72
Záver.....	75
Zoznam skratiek.....	77
Zoznam použitej literatúry a prameňov.....	78

Úvod

Euro v podobe zúčtovacej jednotky je známe od roku 1999. Pritom v hotovostnej podobe sa objavilo až od prvého januára 2002. Počiatočné prínosy spojené s prechodom na novú menu dočasne zatlačili do úzadia problémy, ktoré sa pri jej zavádzaní vyskytli. Možno až prílišný optimizmus, neberúc do úvahy aj druhú stranu procesu zavedenia spoločnej meny, viedol k potláčaniu negatívnych ohlasov na fungovanie eura. Pritom niektoré z nich boli založené na reálnom pozorovaní správania sa novej meny v podmienkach Únie.

Vplyvom krízy, ktorá sa v Európe začala naplno prejavovať v priebehu roka 2008, tieto skrývané problémy vyplávali na povrch- a čo je horšie, pripojili sa k nim aj iné. Dôsledkom je narušenie viery v spoločnú menu medzi mnohými ľuďmi a aj politikmi- vrátane niekoľkých tých, ktorí ju predtým vehementne podporovali.

Česká republika sa dňa prvého mája 2004 stala členským štátom Európskej únie. Mimo iné sa zaviazala, že prijme aj spoločnú menu euro. Snahy o pristúpenie aj k menovej únii však poznačil euroskepticizmus niektorých čelných predstaviteľov krajiny (najmä vtedajšieho prezidenta Václava Klauša).

V daných hospodárskych podmienkach v Únii nemá otázka prijatia eura v ČR momentálne mnoho prívržencov. Pritom v tejto záležitosti si (zrejme) krajina nemôže vyberať, pretože si nevyjednala opt out (trvalú výnimku, viac v podkapitole 1.3.2) v otázke prijatia eura. Dodržať tento záväzok vyplýva okrem iného i z článku jeden odstavca dva Ústavy ČR.¹ Prečo sa teda krajina veľmi neponáhľa do menovej únie?

Netreba zabúdať, že Česká republika a jej predchodcovia boli vždy do niečoho „tlačení“. Prejavilo sa to, okrem iného, počas obdobia členstva v bloku tzv. socialistických krajín a pokračuje to aj dnes v rámci Európskej únie. Mnohým obyčajným ľuďom to však nepripadá ako sloboda, za ktorú bojovali. Vidia za tým len výmenu mocenského centra (teda Moskvy za Brusel). Preto aj politici- ak počúvajú vôbec hlasy svojich voličov- sa do prijímania eura veľmi nehrnú.

Náš názor na prijatie eura v Českej republike nie je jednoznačný. Hoci na Slovensku už vyše štyri roky existuje euro ako „naša mena“, bude trvať ešte pomerne dlho, kým si naň ľudia skutočne zvyknú. Otázkou zostáva, či euro tak dlho vydrží.

---

¹ Česká republika dodržiava záväzky, ktoré pro ni vyplývajú z mezinárodného práva.

Samotný koncept spoločnej meny nie je zlý. Netreba ale zabúdať, že za teraz nastavených podmienok zrejme nemá dlhodobú perspektívu udržania a treba v ňom vykonať určité zmeny. Tiež zaváži, ako tieto zmeny prijmú jednotlivé členské štáty EÚ.

V rámci našej práce by sme radi uviedli, že nechceme prorokovať rozpad eurozóny a pád eura ako taký; skôr by sme chceli načrtnúť možnosť prijatia tejto meny za svoju menu v ČR. Na porovnanie by sme mohli použiť skúsenosti Slovenskej republiky a iných krajín eurozóny s fungovaním eura.

Diplomová práca bola vypracovaná ku dňu 17. februára 2014.

1. Myšlienka eura v rámci ES

1.1 Zjednocovanie Európy- stáročná snaha. Prvý návrh na zavedenie spoločnej meny a jeho (ne)prijatie. Nový návrh- úspech

1.1.1 Zjednocovanie Európy- stáročná snaha

Na začiatku by sme radi spomenuli dejiny integrácie. Ide tu o to, že v rámci uskutočňovania konceptu zjednotenej Európy išlo spočiatku skôr o ekonomický projekt. S možnosťou jeho premeny (či doplnenia) na politický sa počítalo v budúcnosti, po dosiahnutí určitého stupňa vývoja zjednocovania. Táto premena (či doplnenie) pritom mala byť prirodzeným výsledkom integračných snáh. V poslednej fáze zjednotenia sa počítalo aj so spoločným platidlom. To ale vyžadovalo (nielen) zosúladenie hospodárstiev jednotlivých členských krajín, čo sa zdalo v počiatkoch zjednocovania veľmi ťažké. Vývoj však plynul natoľko (pomerne) rýchlo, že už po ani nie 50 rokoch od ranej integrácie (ESUO) sa stala spoločná mena realitou nielen v zúčtovaní, ale nakoniec i v bežnom styku.

Hoci by sa možno dalo povedať, že myšlienka a počiatky integrácie sú staré len niekoľko desiatok rokov, nie je to pravda. Ba naopak- ide o ideu, ktorá je stará snáď viac, než Rímska ríša. Zjednotená Európa je živou myšlienkou už od čias gréckych filozofov. Jej vážnosť stúpala najmä v ťažkých dejinných obdobiach, akým bolo aj ťaženie osmanských vojsk do Európy od druhej polovice 15. storočia. Mnohí významní filozofi, umelci či politici boli jej stúpenkami (básnik Dante Alighieri, pápež Pius II., kráľ Jiří z Poděbrad, ba dokonca aj imperátor Napoleon). Ale či už išlo o staroveké, alebo neskôr stredoveké ponímanie konceptu jednotnej Európy, vždy sa kládol dôraz na vnútornú silu a obranyschopnosť. Myšlienka to bola určite veľmi bohumilá, no v tom čase ťažko realizovateľná: v staroveku sa neúspešne o určité zjednotenie pokúsila Rímska ríša- nakoniec padla pod náporom barbarov a vnútorných problémov. Stredovek plný mocenských bojov medzi európskymi štátmi, dominancie vplyvu katolíckej Cirkvi a stálej hrozby ničivých ťažení z Ázie tiež nebol vhodnou dobou na realizovanie tohto projektu.

Ani počas nasledujúcich storočí (16. až 19.) sa situácia v Európe veľmi nemenila (novinkou sa stal kolonializmus), no na tento koncept sa nikdy úplne nezabudlo.

Dokonca po 1.svetovej vojne sa začali plánovať projekty na zjednocovanie Európy (napríklad návrh vytvorenia Európskeho federatívneho zväzu r.1929). Prekážky v podobe veľkej hospodárskej krízy a nacizmu v Nemecku však opäť načas znemožnili integračné úsilie. Druhá svetová vojna ho úplne odsunula do úzadia.

Novým impulzom pre (tentokrát už úspešný) program zjednocovania sa stala obnova zničeného svetadielu po 2.svetovej vojne. Tu výraznú úlohu zohrala tzv. Schumanova deklarácia (jej autorom však bol francúzsky minister Jean Monet).

Základom dnešnej Európskej únie boli 3 spoločenstvá, ktoré vznikli v 50.rokoch 20.storočia, a to: Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ (ESUO), Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom). Rozoberme si v krátkosti jednotlivé spoločenstvá.

Vtedajšie vyspelé krajiny západnej Európy (Belgicko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Západné Nemecko- NSR) boli zjednotené pod vplyvom tzv. Schumanovej deklarácie. Následne dňa 18.apríla 1951 došlo k podpisu Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ (ESUO, inak známeho ako Montánná únia). Táto zmluva bola podpísaná na dobu 50 rokov. Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska (UK) a Švajčiarsko sa stali pridruženými krajinami. Z názvu zakladacej zmluvy vyplýva zameranie spoločenstva na obchod so surovinami dôležitými najmä pre hutnícky a zbrojársky priemysel. „ESUO malo právomoc v rámci svojej vecnej pôsobnosti prijímať priamo príspevky od podnikov, usmerňovať ich investičné politiky atď.; bolo nadané právnou subjektivitou.“² Platnosť Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ skončila 23.7.2002 a v súčasnosti ESUO už neexistuje.

Členovia združenia ESUO iniciovali neskôr vznik Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS). Išlo o medzivládne združenie. EHS oproti ESU-u bolo zamerané nie na vybrané suroviny, ale za cieľ si vytýčilo postupné vytvorenie spoločného trhu, kde by jeho členovia mohli voľne umiestňovať svoju produkciu. Bolo založené Zmluvami zakladajúcimi EHS a Euratom (viac nižšie)- tie boli podpísané v Ríme 25.marca 1957 (preto sa im hovorí aj „Rímske zmluvy“) a sú platné od 14.januára 1958. EHS od svojho založenia prešlo takmer všetkými stupňami ekonomickej integrácie v medzinárodnom meradle- teraz sa nachádza vo fáze hospodárskej únie a časť jeho

---

² Svoboda, P.: Úvod do evropského práva. Praha: C. H. Beck, 2010, str.5

členov i menovej únie. Vývojom nadobudlo najvýznamnejšiu pozíciu. Od roku 1993 sa zmenil jeho názov na Európske spoločenstvo.

Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom, tiež ESAE) bolo spoločenstvo zamerané podľa názvu na obchod s jadrovým materiálom. Pôvodne negatívne prognózy vývoja trhu s touto komoditou sa však nenaplnili. To zapríčinilo pokles významu tohto spoločenstva a jeho postupný odsun do úzadia.

1.1.2 Prvý návrh o zavedení spoločnej meny a jeho (ne)prijatie. Nový návrh-úspech

Po vyše 10 rokoch došlo k zjednoteniu niektorých orgánov spoločenstiev.³ Už v tom čase sa začalo ukazovať, že pre zaistenie jednotného voľného trhu bude nutné vykonať viac, než len odstrániť bariéry. Preto už v roku 1969 (na základe dohody z Haagu⁴) došlo k tomu, že bola ustanovená skupina na vytvorenie projektu spoločnej zúčtovacej jednotky (s ambíciou stať sa spoločnou menou v rámci vznikajúceho zoskupenia štátov); na jej čele stál Pierre Werner, premiér a minister financií Luxemburska. Jeho trojstupňový plán bol zameraný na postupné, inštitucionálne reformy vedúce k neodvolateľnému zafixovaniu devízových kurzov európskych mien. Zaujímavé na ňom však bolo to, že ešte neodporúčal založenie centrálnej banky (a to na úrovni Spoločenstva).

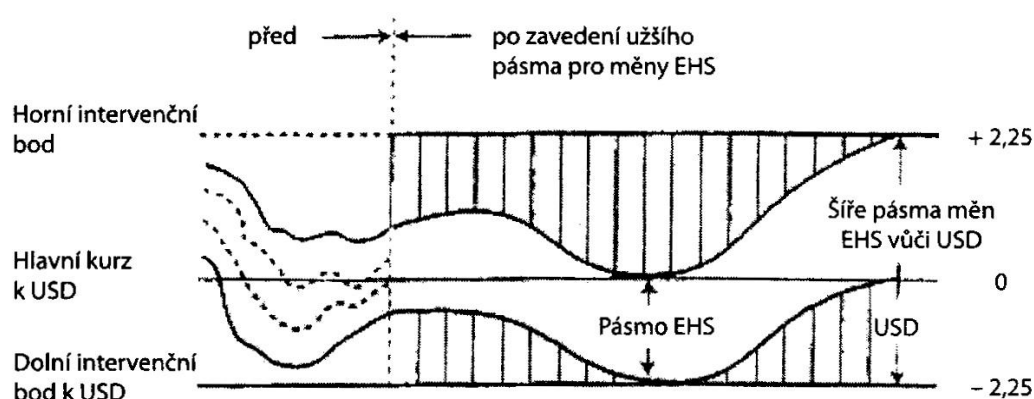
Tento plán však nebol vytvorený len tak- „na zelenej lúke“. Predchádzala mu dlhá diskusia o budúcej podobe koncepcie vedúcej k jednotnej mene: šlo o rozpor medzi dvoma hlavnými školami v rámci EHS- jednou z nich bola škola ekonómov, reprezentovaná Schillerom a druhou bola škola monetaristov, reprezentovaná Giscardom d'Estaingom a Barreom. V opozícii voči sebe teda stáli Schillerov a Barreho plán. Obidva však mali jedno spoločné: písalo sa v nich o postupnom, etapovitom procese vytvorenia úplnej ekonomickej integrácie s jednotnou menou.

Nakoniec však došlo ku kompromisu medzi oboma spomínanými školami, hoci čiastočné víťazstvo dosiahli monetaristi. Rada tento kompromis, pomenovaný po Wernerovi, prijala v roku 1971. Mal byť návodom na vytvorenie Hospodárskej a menovej únie do roku 1980. Nasledujúca kríza a postoj Francúzska, ktoré už predtým

³ Zmluva o zlúčení: podpísaná r. 1965, vstúpila do platnosti r. 1967.

⁴ Na tejto dohode je zaujímavé to, že sa minimálne zaoberala fiškálnou integráciou. Podľa SIPKO, J.: Európska menová únia a euro. Bratislava: Elita, 1999, str.11

opakovane vetovalo vstup Veľkej Británie do EHS, však skrížila plány na väčšiu integráciu a na dlhé roky zastavila vývoj v EHS. Došlo iba k čiastočnej realizácii Wernerovho plánu. Bol vytvorený Európsky fond pre menovú spoluprácu, predchodca budúceho Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB). Náhradou Wernerovho plánu sa stal tzv. „menový had (currency snake).“ Týkal sa spolupráce členských štátov v oblasti ich mien. Aj ten však nemal dlhé trvanie. Bol nahradený Európskym menovým systémom (o ňom bližšie v podkapitole 1.3.1). Z veľkej časti najmä kvôli tomu, že nedokázal flexibilne reagovať na pohyby kurzov mien a tiež mal problémy so zachovaním vtedy tak potrebnej stability. Požiadavka na menovú stabilitu totiž hrala podstatnú rolu v období ropnej krízy a recesie vo vyspelých ekonomikách v 70. rokoch 20. storočia.

Obrázok 1 Fungovanie tzv. menového hada

Zdroj: Sychra, Zd.: *Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU*. Brno: IIPS MU- MPÚ MU, 2009, str.53

Postupné naštartovanie ekonomík EHS podnietilo politikov opäť v polovici 80. rokov 20. storočia začať uvažovať o ďalšej integrácii. Tú predznamenal Jednotný európsky akt z roku 1986, v ktorom bola zmienka o Európskej menovej únii. Do platnosti vstúpil o rok neskôr; umožnil vznik jednotného trhu. Stupeň, ktorý si politici zvolili, bol veľmi ambiciózny- vytvoriť zúčtovaciu jednotku, tzv. ECU (European Currency Unit- európska zúčtovacia jednotka) a v pomerne krátkom čase z nej urobiť dôveryhodnú menu, ktorá by- aspoň vedľa dolára- bola jednou z významných a uznávaných svetových mien.

Európska rada v roku 1988 schválila plán na postupné vytvorenie Hospodárskej

a menovej únie⁵ (HMÚ- je to stav, kedy ekonomiky jednotlivých krajín fungujú ako jeden trh so spoločnou reguláciou a spoločnou menou). Vtedajší predseda Európskej komisie Jacques Delors bol členom výboru, ktorý bol poverený, aby vypracoval konkrétne opatrenia na realizáciu takejto únie. Výstupom práce tohto výboru bola tzv. Delorsova správa, ktorá rozčlenila tento proces do troch etáp. Ku každej stanovila čiastkové ciele, ktoré mali na seba nadväzovať. „V prvej sa mali liberalizovať kapitálové pohyby v rámci EÚ a zblížiť menové politiky jednotlivých štátov; v druhej sa na úrovni únie mala vytvoriť autorita na kontrolu jednotlivých menových pohybov a mali sa tiež zaviesť opatrenia na postupné zblížovanie jednotlivých národných mien; v tretej etape sa mali neodvolateľne fixovať výmenné kurzy medzi menami zúčastnených štátov a vykonávanie menovej politiky sa malo preniesť na úroveň Európskej únie.“⁶ Počas nasledujúcich rokovaní došlo ku konsenzu a tzv. Delorsova správa bola prijatá.

Európska rada po prijatí Delorsovej správy rozhodla o termíne začiatku realizácie HMÚ. Stal sa ním prvý júl 1990, ktorý zároveň znamenal aj začiatok prvej etapy. Okrem horeuvedených cieľov išlo aj o dosiahnutie cenovej stability. V tomto výraznú úlohu zohral Výbor guvernérov centrálnych bánk členských štátov EHS, ktorý mal na starosti poradenské služby. Tiež bola dohodnutá zmena Zmluvy o založení EHS-jej ratifikácia sa však omeškala. Nakoniec s jej schválením prišla aj zmena názvu spoločenstva- z EHS na Európske spoločenstvo (ES). Prvá fáza bola ukončená 31.12.1993.

Druhá fáza prebiehala v čase od 1.1.1994 do 31.12.1998. Od jej počiatku bol zriadený tzv. Európsky menový inštitút (EMI, European Monetary Institute). Nejednalo sa o kvázicentrálnu banku Spoločenstva- skôr to bola inštitúcia, ktorej primárnou úlohou bolo pripraviť vhodné prostredie na zriadenie Európskeho systému centrálnych bánk. Aby bola naplnená táto úloha, EMI sa stal centrom pre široké diskusie a výmenu informácií týkajúcich sa menovo-politických otázok. Podieľal sa na stanovení výmenných kurzov mien vo vzťahu k euru a tiež na návrhoch podoby novej meny. Pripomenieme len, že názov meny euro bol schválený v decembri 1995. Počas druhej fázy bol prijatý tiež Pakt stability a rastu, rovnako aj ERM v pôvodnej podobe. V máji 1998 bolo rozhodnuté o tom, ktoré krajiny Európskeho spoločenstva sa stanú členmi eurozóny.

---

⁵ Dnes ju tvoria všetky členské štáty Európskej únie, teda aj tie, ktoré nie sú členmi eurozóny.

⁶ Zdroj: <http://www.euromena.sk/eurozona/9418s>

Od 1.januára 1999 datujeme tretiu fázu Hospodárskej a menovej únie. Od rovnakého dátumu sa v bezhotovostnom styku začalo používať euro. EMI bol nahradený Európskou centrálnou bankou, ktorá má už plnohodnotné právomoci centrálnej banky Spoločenstva- určuje menovú politiku a udržiava stabilitu eura. Spolu s centrálnymi bankami účastníckych štátov eurozóny tvorí tzv. Eurosystem. Konečne, od 1.januára 2002 euro postupne nahradilo pôvodné meny vybraných krajín ES.

Európska únia sa však úplne nevyvíja podľa plánu jej čelných predstaviteľov, a to najmä kvôli svojej unikátnej zložitosti, s akou sú prijímané kľúčové rozhodnutia. Snáď nikdy nebude ľahké s určitosťou predpovedať jej ďalšie smerovanie či rozširovanie. Preto aj plán vytvorenia Hospodárskej a menovej únie nie je zatiaľ dovedený do potrebného stupňa funkčnosti. Prekážky, ktoré sú mu kladené, však nie vždy majú úplne pravdivý a racionálny základ. Tento stav následne vedie k drobeniu vnútri EÚ. Domnievame sa, že to môže zmeniť praktické používanie Lisabonskej zmluvy.

1.2 Pakt stability a rastu. Zavádzanie eura do praxe. Euro ako mena Európskych spoločenstiev (dnes Európskej únie)

1.2.1 Pakt stability a rastu

Pakt stability a rastu (SGP, The Stability and Growth Pact) bol prijatý v roku 1997 ako účinný nástroj v boji proti opätovnému porušovaniu povolenej výšky deficitu štátneho rozpočtu a verejného dlhu po zavedení eura. Ide o politickú dohodu, ktorej autorom bol nemecký minister financií Theo Waigel a v praxi zahŕňa nariadenie Rady 1466/97 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii (zmenené a doplnené nariadením Rady 1055/2005) a nariadenie Rady 1467/97 o urýchl'ovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku (zmenené a doplnené nariadením Rady 1056/2005), vrátane rezolúcie 97/C 236/01. Prvé z nariadení má tzv. preventívnu funkciu, kým druhé tzv. represívnu funkciu. Významnú úlohu tu zohráva ECOFIN, čo je Ekonomický a finančný výbor Rady (tvorí ho Rada zložená z ministrov hospodárstva a financií). Jeho úloha spočíva v dozore nad dodržiavaním pravidiel a trestaní ich viac-menej

svojoľného porušovania. Neustrannosť tohto dozoru však bola podstatne narušená v roku 2003. V tom čase Francúzsko a Nemecko mali problémy s plnením ukazovateľa o zákaze nadmerných schodkov (pričom Nemecko zažívalo v tom čase silnú recesiu). ECOFIN vtedy neuplatnil sankcie voči obom spomínaným krajinám a konanie o nadmernom deficite, ktoré voči nim bolo vedené, prerušil. Pritom v tom istom čase bolo také isté konanie vedené proti Portugalsku. Európska komisia, vidiac tento neodôvodnený rozpor, podala proti tomu žalobu o neplatnosť na Európsky súdny dvor (ESD), kde nakoniec aj vyhrala (rozsudok C-27/04). Zmeny oboch nariadení mali pôvod práve v neoprávnenom zvýhodnení Nemecka a Francúzska oproti Portugalsku. Došlo k úprave Paktu v prospech preventívnej kontroly dodržiavania stanovených ukazovateľov. Represívne nástroje dostali tzv. subsidiárnu povahu- teda použijú sa len v prípade zlyhania preventívnych nástrojov. Prakticky každá krajina predkladá ECOFINu na schválenie akýsi rozpočtový plán na daný rok s vyhlídkou na nasledujúce tri roky. Do tohto procesu aktívne vstupuje aj Európska komisia, ktorá má tiež kontrolné právomoci. ECOFIN, okrem prijatia plánu, disponuje nástrojmi na vynútenie jeho dodržania. Tieto sú najprv varovné a potom sankčné (podľa nariadení); dôsledkom môže byť „pokuta za neplnenie plánu“. To však až v dlhšom časovom horizonte- dva roky. V literatúre sa týmto opatreniam ECOFINu hovorí ochranná ruka a opravná ruka.

Aby sme nezabudli, súčasťou Paktu stability a rastu sú aj tzv. Maastrichtské konvergentné kritériá, ktoré majú byť vzorom pre členský štát, ktorý plánuje vstúpiť do eurozóny. Prívlastok Maastrichtské dostali konvergentné kritériá kvôli tomu, že boli vtelené do Maastrichtskej zmluvy. Nie všetci však tieto kritériá brali ako jediné možné. Bývalý český prezident Václav Klaus písal o vlastných kritériách, ktoré by mala splniť Česká republika tiež sama osebe. Inšpiráciu našiel v tzv. Brownových testoch, ktoré boli použité vo Veľkej Británii. Vyčíta Maastrichtským kritériám ich pomerne hmlisté definovanie, čo nahráva do karát vyslovene politickým rozhodnutiam. Zaujímavé sú aj kritériá, ktoré boli vypracované na základe teórie optimálnych menových oblastí- okrem iného ide najmä o: „kritérium zladenosti ekonomík merané pomocou rôznych ukazovateľov podobnosti hospodárskych cyklov a symetrie či asymetrie výskytu dopytových a ponukových šokov. Posledne menované ukazovatele sú veľmi často využívané pre vyhodnocovanie pripravenosti jednotlivých kandidátskych krajín národnými inštitúciami (napr. vládnymi úradmi, národnými centrálnymi bankami a

pod.).⁷“ V tomto zmysle môžu tieto kritériá slúžiť na akúsi sebareflexiu krajiny, ktorá hodlá vstúpiť do Európskej menovej únie a okrem splnenia Maastrichtských kritérií (čiže pripravenosti voči eurozóne) má záujem byť aj sama voči sebe pripravená. Takýto zodpovedný prístup krajiny by mohol byť ukazovateľom, že kandidát na vstup do HMÚ nechce byť v budúcnosti len pasívnym, ale aj aktívnym členom menovej únie.

1.2.2 Zavádzanie eura do praxe. Euro ako mena Európskych spoločenstiev (dnes Európskej únie)

Samotný akt zavádzania eura do praktického života má tri podoby: ide o tzv. madridský scenár (s využitím prechodného obdobia), veľký tresk- big bang (jednorazový prechod na euro) a phasing-out (obdobie postupného zrušenia).

Postupne k jednotlivým scenárom:

„A)Madridský scenár:

- euro je zavedené najskôr v bezhotovostnej podobe, národná mena sa stáva podjednotkou eura
- v prechodnom období si bankovky a mince znejúce na národné menové jednotky zachovávajú platnosť, bankovky a mince v eure nie sú oficiálnym platidlom
- medzi bezhotovostným a hotovostným zavedením eura existuje prechodné obdobie v maximálnej dĺžke tri roky
- v bezhotovostnom styku možno používať ako národné menové jednotky, tak aj euro (pravidlo dobrovoľnosti, nie je možné žiadne prinútenie)
- dlžné čiastky na účet veriteľa možno hradiť ako v eurách, tak v národnej mene, čiastka je pripísaná v mene, v ktorej je vedený účet veriteľa, prípadný prepočet sa vykoná na základe prepočítacích koeficientov (z tohto ustanovenia vyplýva pre úverové inštitúcie povinnosť viesť paralelne účty v dvoch menách, za prepočet nemožno vyberať kurzové poplatky)

---

⁷ Lacina, L., Rozmahel, P. a kol.:Euro: ano- ne? Praha: Alfa nakladatelství, 2010, str.19

- členské štáty môžu v prechodnom období prepočítať nesplatené vládne dlhopisy na euro a rovnako previesť svoje vysporiadávacie systémy pre cenné papiere a pre vysporiadanie platieb
- v dobe vzniku eurozóny sa jednalo o jediný existujúci scenár

B) Veľký tresk- big bang:

- jedná sa o súčasné zavedenie bezhotovostného a hotovostného eura v jednom časovom momente
- nariadenie č.974/98 o zavedení eura, v znení neskorších zmien, „veľký tresk“ priamo nedefinuje- zmieňuje sa iba o možnosti zaviesť bezhotovostné i hotovostné euro v rovnaký deň, z toho možno odvodiť konštrukciu, že sa jedná o zavedenie eura s prechodným obdobím v dĺžke 0 časových jednotiek
- od zavedenia hotovostného eura nové právne nástroje môžu znieť iba na euro, doterajšie nástroje znejúce na národné menové jednotky sa prepočítajú pomocou prepočítacieho koeficientu

C) Phasing out (obdobie postupného zrušenia):

- je možný iba pri voľbe scenára „veľký tresk“, nemožno ho kombinovať s prechodným obdobím
- určitú dobu po zavedení eura (maximálne však jeden rok) je možné používať vybrané právne nástroje (napr. faktúry, zmluvy, účtenky) znejúce na národnú menu (ide teda o výnimku z obecnej zásady, že po zavedení hotovostného eura nemožno používať národné menové jednotky v nových právnych nástrojoch)
- použitie tejto zásady by malo byť časovo i vecne obmedzené na určité oblasti (napr. fakturácia malých podnikateľov, živnostníkov)
- platenie a účtovanie je však vždy nutné vykonať v eurách
- za prepočet z faktúrovanej národnej meny na eurá by podľa doterajšieho výkladu Európskej komisie zodpovedal variantne buď príjemca faktúry, alebo ten, kto preňho technicky zaistí platbu (banka, pošta)⁸

---

⁸ Zdroj: <http://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/ostatni-dokumenty/volba-scenare-zavedeni-eura-v-ceske-repu-1886> listy 3-5

Štáty na začiatku vzniku eurozóny (v januári 2002) využili tzv. madridský scenár s prechodným obdobím, a to konkrétne v dĺžke dvoch mesiacov. Veľký tresk bol použitý neskôr, pri prijímaní nových členov eurozóny z krajín, ktoré pristúpili k EÚ v máji 2004. Médiá v tom čase rozbehli riadnu proeuro kampaň, ktorá- prirodzene- mala vyvolať dobrý obraz novej meny medzi obyvateľstvom, ktoré ju malo používať. Nehovoríme, že jednotná mena bola zavedená práve kvôli občanom; tým však bolo treba čo možno najpríťažlivejšou a najprístupnejšou formou podať užitočné informácie. Samozrejme, na začiatku zrejme neboli až také objektívne; v tom však možno vidieť snahu odstrániť potenciálnu prítomnú skepsu. Čo ale musíme dodať, je to, že ani neskôr tento jav (prílišného opojenia eurom) mnohé médiá neopúšťali.

1.3 Realizácia eura ako spoločnej meny. Opt out k euru

1.3.1 Realizácia eura ako spoločnej meny

Tradične sa všetkému novému, čo prichádza medzi ľuďmi, venuje značná pozornosť- zvlášť, ak pomerne silno zasiahne do ich každodenného života. Inak to nebolo ani pri eure. Ako spoločná mena však má závažné postavenie v spoločnosti, preto bolo nutné dať mu jasný právny základ- teda stanoviť pravidlá. Spoločná mena je významným cieľom realizácie HMÚ a predpokladá sa, že všetky členské štáty smerujú k jeho prijatiu.

Významným právnym predpisom, ktorý stanovil jasné pravidlá týkajúce sa eura, bolo nariadenie Rady (ES) č.974/98 o zavedení eura. Zároveň boli prijaté aj ďalšie dve nariadenia, a to: nariadenie č.2866/98 o prevodných kurzoch medzi eurom a menami členských štátov, ktoré zaviedli euro (stanovenie neodvolateľných prepočítacích koeficientov národných mien na euro) a nariadenie 1103/97 o určitých ustanoveniach týkajúcich sa zavedenia eura (zavedenie automatickej menovej substitúcie pre súkromnoprávne vzťahy). Vyššie uvedené predpisy, možno dodať, tvoria kostru úpravy pre euro ako také.

Zvláštnou kapitolou je jeho ochrana. Každá mena musí byť chránená proti falšovaniu, pozmeňovaniu- celkovo proti všetkým činnostiam, ktoré by mohli narušiť dôveru v dané platidlo. Ochranu eura zabezpečujú tieto právne predpisy: rámcové rozhodnutie 2000/383 o posilňovaní ochrany trestnými a inými sankciami proti falšovaniu v súvislosti so zavedením eura, nariadenie Rady (ES) č.1338/2001 o opatreniach na ochranu eura proti falšovaniu, zmenené a doplnené nariadením Rady (ES) č.44/2009, rozhodnutie 2006/849 (Program Pericles), rozhodnutie 2006/850 a rozhodnutie 2005/37. Nemožno, samozrejme, nespomenúť ani českú právnu úpravu. V nej sa ochrane eura venujú ustanovenia prvého dielu šiestej hlavy trestného zákonníka (zákona č.40/2009 Sb., v znení neskorších predpisov), okrem § 239- Ohrožování oběhu tuzemských peněz, ktorý sa týka ochrany riadneho obehu tuzemských peňazí- českej koruny.

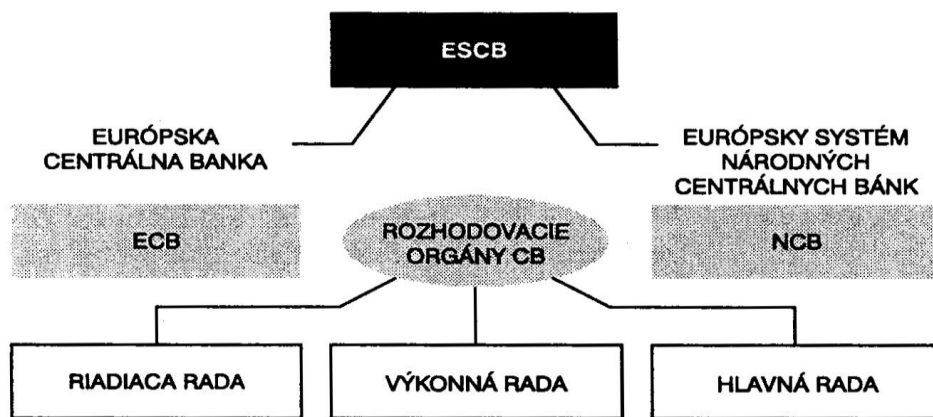
Právna úprava samotného eura však pre jeho fungovanie nestačí. Dôležité je aj inštitucionálne zázemie. To tvorí ESCB (teda Európsky systém centrálnych bánk) a ECB (Európska centrálna banka; v období rokov 1994-1998 bol jej predchodcom EMI- Európsky menový inštitút- vid' vyššie). Úpravu možno nájsť jednak v Zmluve o Európskej únii (ZEÚ) a Zmluve o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), jednak v Protokole č.18 o štatúte ESCB a ECB. Teraz sa bližšie pozrime na charakteristiku oboch hlavných inštitúcií Hospodárskej a menovej únie:

„A)Európsky systém centrálnych bánk

Skladá sa z ECB a národných centrálnych bánk. ESCB nie je orgán ako taký, ale štruktúra umožňujúca účasť národných centrálnych bánk na európskom menovom systéme. Medzi právomoci ESCB patria- s cieľom cenovej stability⁹- 1.definovať menovú politiku EÚ, 2.viesť devízové operácie s nečlenskými štátmi, 3.podporovať hladké fungovanie platobných systémov a 4.rozhodovať o správe rezerv členských štátov.

---

⁹ Cenová stabilita má nielen ekonomický, ale aj sociálny charakter- z hľadiska príspevku k súdržnosti.

Obrázok 2 Schéma ESCB

Zdroj: Sipko, J.: Európska menová únia a euro. Bratislava: Elita, 1999, str.364

B)Európska centrálna banka

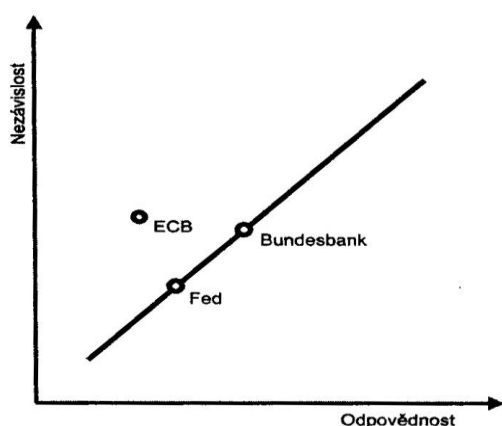
ECB je orgán s právnou subjektivitou. Banka od 1.1.1999 prevzala zodpovednosť za implementáciu európskej menovej politiky definovanej ESCB. Tiež má výlučnú právomoc vydávať euro-bankovky pre celé územie EÚ a zároveň je zodpovedná za cenovú stabilitu. Za ECB zodpovedá EÚ. Sídлом ECB je Frankfurt nad Mohanom. Personál ECB požíva privilégia a imunity. Kapitál ECB je upísaný národnými centrálnymi bankami podľa stanoveného kľúča (obyvateľstvo, HDP). ECB a jej riadiace orgány sú podriadené zásade nezávislosti voči akémukoľvek politickému orgánu.

- Výkonná rada je správny orgán ECB. Skladá sa z prezidenta, viceprezidenta a štyroch ďalších členov. Menuje ju ER kvalifikovanou väčšinou na odporúčanie Rady po konzultácii s EP a radou guvernérov. Členovia Výkonnej rady sú príslušníkmi niektorého členského štátu eurozóny. Ich mandát je osemročný a nemôžu byť menovaní opakovane. Eventuálne rozhodnutie o ich odvolaní môže byť preskúmané ESD.
- Rada guvernérov sa skladá z členov Výkonnej rady a z guvernérov národných centrálnych bánk členských štátov eurozóny. Schádza sa najmenej 10x do roka a prijíma rozhodnutia jednoduchou väčšinou prítomných členov.
- Generálna rada ECB sa skladá z prezidenta a viceprezidenta ECB a guvernérov centrálnych bánk všetkých členských štátov. Zasadania Generálnej rady sa môžu zúčastniť ďalší členovia Výkonnej rady, avšak bez hlasovacieho práva. Jej

úlohou je preskúmať situáciu členských štátov mimo eurozónu a predkladať Rade správy o podmienkach ich možného vstupu do eurozóny.

ECB vydáva v medziach svojich právomocí nariadenia a rozhodnutia.

Národné centrálné banky zostávajú orgánmi podľa svojho národného práva, majú však navyše povinnosť rešpektovať princíp nezávislosti voči najrôznejším orgánom verejnej moci a štátom. Členské štáty boli povinné prispôbiť postavenie svojich centrálnych bánk tak, aby sa tejto požiadavke nezávislosti prispôbili. Ak je guvernér národnej centrálnej banky odvolávaný zo svojej funkcie národným orgánom verejnej moci, toto rozhodnutie o odvolaní môže byť postúpené na prieskum ESD buď na návrh dotknutého guvernéra, alebo Rady guvernérov ECB. Národné centrálné banky sú povinné jednať podľa pokynov ECB. Vzťahy ECB s centrálnymi bankami členských štátov- nečlenov HMÚ sa riadia dohodou z 1.9.1998.¹⁰

Obrázok 3 Vzťah miery nezávislosti a zodpovednosti centrálnych bánk (ECB, Bundesbank, Fed)

Zdroj: Sychra, Zd.: *Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU*. Brno: IIPS MU- MPÚ MU, 2009, str.153

Okrem inštitúcií však existoval aj Európsky menový systém (EMS, European Monetary System). Vznikol prepojením menových systémov jednotlivých členských štátov s cieľom dosiahnutia oblasti s menovou stabilitou. Jeho pôsobenie však mohlo byť rozšírené aj na tretie, tzv. pridružené krajiny. „Jeho štruktúra zahŕňala tri základné prvky:

- európsku menovú jednotku

¹⁰ Svoboda, P.: *Úvod do evropského práva*. Praha: C. H. Beck, 2010, str.234-235

- mechanizmus výmenných kurzov
- úverové mechanizmy.¹¹

Podnet na jeho vznik bol daný v roku 1969 v Haagu. Počítal s ním následne i Wernerov plán z roku 1971. Ďalší vývoj, poznačený menovou krízou a prudkým zvýšením cien ropy, nedovolil jeho celkovú realizáciu. Zostalo z neho len spojenie výmenných kurzov mien EHS- bez nárokov na aspoň akú-takú stabilitu. V roku 1979 došlo k založeniu EMS, a to nariadeniami Rady a dohodou centrálnych bánk z Bazileja. Zo strany Európskych spoločenstiev to bola reakcia na zánik Brettonwoodskeho menového systému. V ňom boli európske meny naviazané na americký dolár. EMS ako systém prežil aj krízu v rokoch 1992 a 1993, kedy došlo ku špekulatívnym útokom na meny, ktoré boli členmi mechanizmu devízových kurzov. Dôsledky týchto útokov najviac postihli meny týchto štátov: Španielska (peseta), Portugalska (escudo) a nakoniec aj Írska (libra). Nedošlo však k útokom na meny všetkých členských krajín. Ako reakcia na tieto útoky bol v Bruseli prijatý dokument, v ktorom došlo k nastaveniu nových hraníc fluktuálneho pásma mien (pôvodne +/- 2,25 %, teraz +/- 15 %). Toto rozšírenie sa však netýkalo vtedajších mien holandský gulden a nemecká marka.

EMS prestal právne existovať ku dňu 31.12.1998, pretože od 1.1.1999 došlo k zavedeniu eura ako spoločnej meny, zatiaľ len v bezhotovostnom styku medzi 11 členskými štátmi EÚ (Belgicko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Španielsko, Taliansko).

Pôvodne bol súčasťou EMS aj mechanizmus výmenných kurzov (ERM, Exchange Rate Mechanism). Ten bol v roku 1999 pozmenený- preto sa jeho dnešná podoba označuje ako ERM II.

„Prvky ERM II sú:

-Európska menová jednotka Euro (ISO kód EUR, symbol €), ktorú spravuje ECB vo Frankfurte nad Mohanom.

-Mechanizmus výmenných kurzov (exchange rate mechanism- ERM II), zahŕňajúci menu Dánska (nečlena eurozóny) a euro, ktoré majú medzi sebou stanovené výmenné kurzy, od ktorých je dovolený odklon vo fluktuáčnom pásme +/-15 %(Dánsko len +/-

---

¹¹ Sychra, Zd.: Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU. Brno: IIPS MU-MPÚ MU, 2009, str. 58

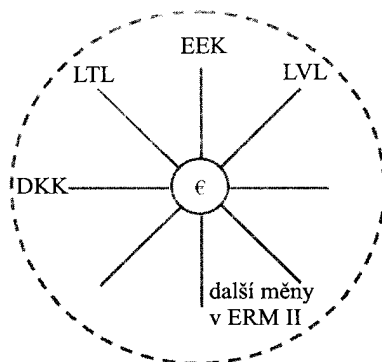
2,25 %). Po prekročení týchto medzí vzniká intervenčná povinnosť centrálnej banky silnejšej meny nakúpiť menu prekračujúcu flukтуаčné medze a povinnosť centrálnej banky meny slabšej túto menu predať banke silnejšej meny.

-Prostriedky menovej solidarity, mimo iné: predošlý EMI- Európsky menový inštitút, predchodca ECB, disponujúci 20 % rezerv členských štátov v zlate a dolároch na správu transakcií EMS a mechanizmus krátkodobej podpory pre prípady menovej nestability jedného členského štátu, umožňujúce EMI intervenovať na menovom trhu.

-Indikátory odklonu, signalizujúce pri dosiahnutí 75 % flukтуаčnej marže denného kurzu meny, že dotýčný štát sa pokúsi zabrániť dosiahnutiu flukтуаčnej medze.

-Definícia vzťahov k menám tretích štátov: ERM II je otvorený i pre meny nečlenských štátov EÚ, na ne by sa však nevzťahovala intervenčná povinnosť ECB.¹²

Dodáme, že mechanizmus ERM II pracuje s tzv. „hub-and-spokes“ prístupom¹³ (v preklade „centrum s lúčmi“- pozri obrázok). Ten je nastavený tak, že euro tvorí prostredník medzi menami naviazanými v mechanizme ERM II a prepočet medzi nimi sa deje prostredníctvom eura. Každý štát, plánujúci vstup do eurozóny, musí 2 roky zotrvať v mechanizme ERM II a splniť jeho podmienky. Nasledujúci obrázok zjednodušene ukazuje fungovanie mien v mechanizme ERM II.

Legenda: DKK – dánská koruna, LTL – litevský litas, EEK – estonská koruna, LVL – lotyšský lat

Obrázok 4 „Hub-and-spokes“ prístup

Zdroj: Lacina, L., Rozmahel, P. a kol.: Euro: ano-ne? Praha: Alfa Nakladatelství, 2010, str.133

Zaujímavým dôsledkom členstva v ERM (v jeho pôvodnej či neskôr pozmenenej podobe) bol pozitívny vplyv na vývoj inflácie v danej krajine.

¹² Svoboda, P.: Úvod do evropského práva. Praha: C. H. Beck, 2010, str.233

¹³ Pôvodný ERM pracoval s tzv. paritnou mriežkou.

1.3.2 Opt out k euru

Opt out je (trvalá) výnimka z európskeho práva pre členský štát. Obvykle ide o to, aby štát nemusel splniť niečo, k čomu by sa musel za iných okolností zaviazat'. Myšlienka opt outu vyjadruje názor, že krajiny sa môžu integrovať na rozdielnom stupni. Tento postoj bol totiž vyvolaný praktickými skúsenosťami s postupom zjednocovania; umožnil štátu, ktorý by inak svojím negatívnym postojom k integrácii brzdil tento proces aj vo zvyšku Únie, určitý odklon od všeobecného vývoja v EÚ. V našom prípade, teda vo vzťahu k euru, ide o krajiny Dánsko a Veľká Británia, ktoré si vyjednali opt out k euru v protokoloch¹⁴ pripojených k Zmluve o fungovaní Európskej únie a Zmluve o Európskej únii. Treba však dodať, že opt out v pravom zmysle slova si vyjednala len Veľká Británia. Tam má tradičná hrdosť na libru šterlingov ako najstaršie fungujúce svetové platidlo vyššiu váhu než nová jednotná mena Európskej únie. Okrem toho, očakávajú sa tam vyššie jednorazové náklady na zavedenie eura, než v iných krajinách- pre dôležitú úlohu bankového sektora v ekonomike Veľkej Británie. Avšak, napriek negatívnemu postoju Spojeného kráľovstva k mene euro, existujú v britskej politike vplyvné hlasy, ktoré sa dožadujú reálneho plánu na zavedenie eura vo Veľkej Británii.¹⁵ Dánsko si ho vynútilo až po udalostiach súvisiacich s referendom o schvaľovaní Zmluvy o Európskej únii (výnimka Dánska bola súčasťou tzv. Edinburskej dohody a okrem neúčasti na 3. etape HMÚ zahŕňala ďalšie oblasti). Referendum v Dánsku môže poslúžiť aj na odvolanie tejto výnimky.

Zvláštny opt out, skôr povahy faktickej, má k euru Švédsko¹⁶, ktoré (vraj) zámerne neplní maastrichtské kritériá pre vstup do eurozóny, za čo už bolo niekoľkokrát aj kritizované. Dôvod na nezavedenie eura v tejto krajine má politický charakter; v 90. rokoch aj ekonomický- kríza, ktorá výrazne zasiahla bankový trh.¹⁷ V skutočnosti išlo o nevstúpenie do mechanizmu ERM a nezosúladenie pravidiel fungovania centrálnej banky so systémom ESCB. Komisia však nenaliehala na Švédsko, aby prijalo euro; a to ani potom, čo sa krajina dostala z krízy a jej hospodárstvo začalo opäť rásť.

---

¹⁴ Protokol č.22 o Dánsku, Protokol č.25 o niektorých ustanoveniach týkajúcich sa UK, Protokol č.26 o niektorých ustanoveniach týkajúcich sa Dánska. Protokol č.27 o Francúzsku sa týka rovnakej výnimky ohľadom niektorých francúzskych zámorských území.

¹⁵ Zdroj: <http://www.econmedia.sk/test/prijme-britania-euro-valentina-kasperova>

¹⁶ Švédsko spolu s Dánskom a Veľkou Britániou nie sú voči euru skeptické len tak. Ich opatrnosť je založená sčasti aj na rôznych štúdiách, týkajúcich sa spoločnej meny.

¹⁷ Zdroj: <http://byznys.ihned.cz/c1-56978400-svedsko-v-velka-britanie-dve-evropske-zeme-bez-eura-jen-jedna-je-vzorem>

Toto konanie Komisie je však dodnes považované za negatívny precedens. Českej republike však takýto postoj môže poslúžiť ako dobrý príklad toho, že v EÚ možno byť bez eura aj v prípade, že si dotyčný štát takú výnimku nevyjednal.

Opt out je dlhodobo považovaný za jeden z možných nástrojov „dvojrýchlostnej Európy“, čiže rozdielneho stupňa integrácie medzi jednotlivými členskými krajinami EÚ. Niektorí však poukazujú i na jeho negatívnu stránku- nerovnomerný vývoj jednotlivých členských krajín Únie, resp. vytváranie akéhosi „pocitu menejcennosti“ krajín mimo hlavný integračný tok. A tým pádom aj prekážku pre harmonizačné snahy v Únii. To do budúcnosti, vzhľadom na postupujúce zjednocovanie, nie je dobrý signál. Na druhej strane však štáty s vyšším stupňom integrácie vytvárajú politický tlak na „nerozhodných“, aby (ak chcú rozhodovať o dôležitých otázkach celého Spoločenstva) postúpili na ich úroveň.

2. Úloha eura v ekonomikách krajín Európskej menovej únie (EMÚ)

2.1 Euro a jeho predchodcovia. Podmienky na prijatie eura v niektorých pôvodných členských štátoch EÚ

2.1.1 Euro a jeho predchodcovia

Súčasná spoločná mena EÚ, euro, nie je novinkou v tom zmysle, že by bola vytvorená „na zelenej lúke“ a nič pred ňou neexistovalo. V nasledujúcich odsekoch spomenieme koncepty, ktoré síce neboli menami v pravom zmysle slova, avšak dláždili cestu euru. Nemali by sme zabúdať na to, že dodnes má euro možnosť vychádzať aj zo skúseností pri ich používaní.

Úplne na začiatku procesu, ktorého cieľom mala byť menová integrácia, stála Európska menová účtovná jednotka (EMUA, European Monetary Unit of Account) z roku 1973. Pomerne rýchlo bola nahradená Európskou účtovnou jednotkou (EUA, European Unit of Account). Tá sa používala v rokoch 1975 až 1979. Jednalo sa o kôš európskych mien. Pôvodne bola určená na peňažné operácie týkajúce sa činnosti Európskej investičnej banky a tiež v rámci zmluvných záväzkov voči tzv. krajinám AKP (Afriky, Karibiku a Pacifiku), pričom išlo o vybrané štáty. Krátke používanie tejto menovej jednotky i jej predchodkyne možno vysvetliť snáď problémami, ktoré zasiahli západnú Európu v 70. rokoch 20. storočia. V roku 1979 došlo k nahradeniu EUA konceptom ECU- a to paritne.

Európska zúčtovacia jednotka (ECU, European Currency Unit) vznikla 13. marca 1979. Jednalo sa opäť- ako pri koncepte EUA- o kôš mien krajín Európskych spoločenstiev, pričom mena slúžila na zúčtovanie medzinárodných operácií- a to v bezhotovostnom styku. Na rozdiel od konceptu EUA neboli meny v ECU zastúpené paritne, ale na základe sily ich hospodárstiev. ECU slúžila tiež ako rezervná mena vnútri Spoločenstva. Mala veľmi široký záber využitia; z literatúry poznáme asi 3 rôzne ECU, a to: „oficiálnu (v rámci EMS), súkromnú (na bankové operácie) a zelenú (na

poľnohospodárske platby).¹⁸ ECU nie je len skratkou jej anglického názvu; súčasne to znamená francúzsky výraz pre štít. Écu sa, mimochodom, nazývala aj jedna starofrancúzska minca. Medzinárodný bankový kód ISO ECU bol XEU, symbol je ₣. ECU bolo nahradené paritne eurom ku dňu 1.januára 1999.

Od 1.januára 1999 v bezhotovostnom styku, od 1.januára 2002 vo forme hotovostnej meny začalo fungovať euro. Jeho ISO kód je EUR a symbolom je štylizované e- €, ktoré sa podobá gréckemu písmenu epsilon. Dvojitá čiara uprostred písmena odkazuje na podobnosť s americkým dolárom (\$) a značí stabilitu meny.

Bankovky meny euro¹⁹ boli vybrané na základe súťaže a verejného prieskumu v roku 1996. Na jednotlivých bankovkách sú zobrazené motívy rôznych epoch a štýlov na území Európy, a to aj napriek snahám o zobrazenie národných prvkov na nich. Teda eurobankovky majú už zo svojej samotnej podstaty a existencie (a hlavne používania) stelesňovať jednotný duch európanstva.

Približne od roku 2011 nastáva postupná prirodzená výmena jednotlivých sérií eurobankoviek. Prvou bola 5 € bankovka, v nedávnej dobe ju nasledovala 10 € bankovka.

Od januára 1999 rozbehla svoju činnosť aj Európska menová únia, teda eurozóna- tretia fáza HMÚ. Plány na jej vytvorenie boli už dávnejšie (viď vyššie), no krízové obdobia vždy oddialili jej zavedenie. Nakoniec, ani stupeň integrácie členských krajín Európskej únie predtým nemohol vytvoriť dostatočne vhodné prostredie pre obeh jednotnej meny. Jedno však už od prvopočiatkov začalo byť zrejmé: mimo eurozónu nesmú zostať hospodársky a politicky najsilnejšie krajiny- Francúzsko a Nemecko. Pritom niet pochýb o tom, že ich na prvý pohľad rovnocennú pozíciu narúšala požiadavka na priam životne dôležitú prítomnosť práve Nemecka už v počiatkovej fáze vzniku európskej menovej únie.

Na začiatku totiž nebolo jasné, kto nakoniec- podľa vyhodnotenia plnenia konvergentných kritérií- bude zónu jednotnej meny tvoriť. A hoci sme vyššie uviedli, že účasť Nemecka sa brala takmer ako samozrejmosť, Nemecko ukazovatele neplnilo. To

---

¹⁸ Sychra, Zd.: Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU. Brno: IIPS MU- MPÚ MU, 2009, str.59

¹⁹ Odhaduje sa, že asi 10 až 20 % celkovej hodnoty eurobankoviek obieha v oblasti mimo eurozónu. Zdroj: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/10thanniversaryoftheecbmb200806sk.pdf> list 143

bolo o to horším signálom, že Nemecko samotné presadilo Pakt stability a rastu, aby bol zakotvený účinný nástroj na kontrolu vinníkov a nedochádzalo v rámci eurozóny k efektu čierneho pasažiera medzi jej členmi.

Postavenie Nemecka bolo posilnené aj tým, že mnohé štáty EÚ boli naň naviazané v zmysle rovnakej politiky ohľadom meny a vývozu.²⁰ Menovite možno spomenúť najmä Belgicko a Holandsko. NSR zároveň- vďaka svojej relatívne stabilnej ekonomickej situácii a silnej mene, nemeckej marke- mala tieto svoje vlastnosti preniesť aj na eurozónu a novú jednotnú menu euro.

Totížto, Nemecko po 2.svetovej vojne sa postupne začalo dostávať z politickej izolácie, popritom sa zvyšoval aj jeho ekonomický rast. Nepochybne tomu napomohol tiež Marshallov plán. Koncept zjednotenej Európy rátal s Nemeckom ako členom tohto procesu. Politika izolácie voči takto silnej krajine sa nevyplatila po 1.svetovej vojne; jej dôsledkom boli miliónové obete a rozvrat hospodárstiev krajín najviac postihnutých ďalším svetovým vojnovým konfliktom. NSR sa tiež veľmi snažila (najmä po vzniku NDR v roku 1949) o znovuzjednotenie Nemecka- vytýčila to ako jeden zo svojich hlavných cieľov do budúcnosti. Pravda, Francúzsko si takýto scenár spočiatku nevelmi želalo a malo k nemu odmietavý postoj. Obratnou politikou lídrov vtedajšej NSR krajina „galského kohúta“ zmenila názor. Na oplátku však Francúzsko žiadalo kladný nemecký postoj k Euratomu.

Plán na vytvorenie oblasti s funkčnou jednotnou menou sa začal reálnejšie rysovať až v období druhej polovice 80.rokov, kedy začali hospodárstva krajín Spoločenstva opäť rásť. Revolučný rok 1989 priniesol pre NSR nádej v podobe znovuzjednotenia Nemecka. Francúzsko však túto snahu Nemecka blokovalo a ustúpilo od tejto blokácie len s podmienkou, že Nemecko (už ako SRN) podporí plán vytvorenia EMÚ so všetkými výhodami i nástrahami s tým spojenými. Práve obdobie konca 80. a začiatku 90.rokov v Európe nahrávalo realizácii hospodárskej a menovej únie. V tomto procese sa prejavil veľmi dobre fungujúci nemecko- francúzsky (či francúzsko-nemecký) tandem; oba štáty totiž naliehali, že EMÚ bez jedného (či druhého) z nich by nezískala potrebnú stabilitu. Vo svetle vtedajších hospodárskych reálií však išlo o akýsi

---

²⁰ Nemecko je aj v súčasnej EÚ významným obchodným partnerom mnohých jej členských krajín.

druh čierneho humoru. SRN i Francúzsko v tom čase totiž čelili poklesu hospodárskeho rastu, ktorý bol spojený so zvyšujúcou sa nezamestnanosťou a škrtni v sociálnej oblasti.

Nemôžeme v tomto období nevidieť obavy mnohých nemeckých politikov o marku (išlo predsa o silnú menu a euro by sa ako také javiť nemuselo). Títo politici totiž videli snahu najmä chudobnejších (vtedy novoprijatých) krajín (Grécko, Portugalsko, Španielsko), ale i „starých členov“ (Taliansko) „zviezť sa na účet Nemecka“. Čiže tu môžeme nájsť zárodok tzv. problému čierneho pasažiera, ako je ponímaný v teórii národného hospodárstva a ako o ňom píše (v súvislosti s fiškálnou unifikáciou) aj Václav Klaus.²¹ Musíme však tiež dodať, že do novoprijatých krajín v tom období smerovali prostriedky Únie na pomoc, aby sa tieto krajiny postupne hospodársky vyrovnávali pôvodným členským krajinám.

Ku kompromisu však očividne došlo; dôkazom toho je postupné uskutočňovanie projektu jednotnej meny začiatkom 90.rokov 20.storočia- zvlášť po vstupe Maastrichtskej zmluvy v platnosť. V tom čase sa totiž z Európskeho hospodárskeho spoločenstva stalo Európske spoločenstvo (ES), a odvtedy sa začalo zoskupeniu ES neformálne hovoriť aj Európska únia.

Asi by bolo sebecké napísať, že vzájomná podpora SRN a Francúzska sa týkala len ich samotných. Obe krajiny výrazným spôsobom podporovali štáty zo zoskupenia Benelux, aby boli v prvej vlnе krajín platiacich novou menou. Dôležitú úlohu totiž v integračných snahách zohralo umiestnenie dôležitých európskych orgánov práve na území tohto zoskupenia. Dokladajú to najmä mestá Brusel a Luxemburg.

Južná Európa (oblasť Grécka, Portugalska, Španielska a Talianska) mala síce najväčší záujem o vytvorenie spoločnej menovej únie, horšie však dopadala pri porovnaní sledovaných hospodárskych ukazovateľov. Akceptovateľné to v tom čase mohlo byť vo vtedy nových členských krajinách EÚ (Grécko, Portugalsko, Španielsko), menej však v Taliansku. Prísnejší pohľad na túto krajinu mal svoje opodstatnenie. Taliansko ako jediný „južanský“ štát sa zúčastňovalo už od začiatku integračných procesov- a preto malo viac príležitostí na vyvarovanie sa niektorým problémom. Dejiny tejto krajiny však odkazujú na možné príčiny ťažkostí: neustála bipolarita Sever-

---

²¹ Ebeling, R. et al.: Autoři CEPu o euru. Praha, CEP- Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010, str.33-34

Juh, nestabilná politická scéna či značný vplyv organizovaného zločinu v štáte. Čiže, ak by sme to mali uzavrieť, pre južné štáty na dlhý čas bola cesta smerom do EMÚ zatvorená.

Štáty ako Veľká Británia a Dánsko nemali kladný postoj k zavedeniu eura, respektíve ich postoj bol dosť vlažný.

Dánsko síce vstúpilo do EHS v roku 1973, no od začiatku ukazovalo svoj rezervovaný postoj k ďalšej integrácii. V krajine sa ukázala rozpoltenosť medzi proeuro naladenými politikmi a euroskeptickým obyvateľstvom. Prejavilo sa to v referende o Zmluve o Európskej únii, ktoré uspelo u dánskych občanov až na druhýkrát a za cenu politických ústupkov. Dáni videli v eure najmä ohrozenie svojej národnej suverenity a identity a tiež hrozbu pre ich koncept štátu blahobytu.

Veľká Británia, takisto rezervovaná v eurointegračných otázkach, si už počas prístupových rokovaní vymohla možnosť neprijatia jednotnej meny. Úlohu tu zohrala veľmi výrazne nielen tradícia imperializmu, ale aj zlé skúsenosti s pôvodným mechanizmom výmenných kurzov. Na rozdiel od Dánska však euro malo podporu vo veľkej miere len u biznismenov, verejnosť a značná časť politikov boli k euru skeptickí. Zaujímavým je ale fakt, že Spojené kráľovstvo by mohlo vstúpiť do menovej únie v tom období ihneď, pretože nemalo problémy s plnením Maastrichtských kritérií.

Zostávajú nám ešte krajiny ako Fínsko, Írsko či Rakúsko. Írov možno zaradiť podporou eura k Beneluxu- silným zástancom. Severskí Fíni, vplyvom snáh o užšiu väzbu s členmi EÚ, postupne prehodnotili svoj nejasný vzťah k spoločnej mene v jej podporu. A Rakúšania? Tu chceli do EÚ najmä politici; verejnosť nemala úplne vyhranený názor na vstup do EMÚ. Negatívny postoj časti rakúskej verejnosti sa prejavil neskôr, keď premenovali euro na „teuro“ (z nem. teuer- drahý; otázkou však zostáva, či zvýšenie cien skutočne spôsobilo len euro samotné).

Ako vidíme, pri takto dôležitej udalosti sa uplatnil nielen politický záujem, ale častokrát i názor verejnosti- v niektorých krajinách v podobe veľmi blízkej pravidlu „Vox populi, vox Dei.“ (Hlas ľudu, hlas Boží.)

Prísne kritériá, stanovené v Maastrichtskej zmluve, v priebehu 90.rokov nedávali nádej na vytvorenie euroklubu s väčším počtom krajín. Pôvodne totiž mali byť členmi eurozóny len Fínsko, Francúzsko a Luxembursko. Kvôli plneniu kritérií doň mohla

vstúpiť i Veľká Británia, no nejavila o to záujem. Blízko k členstvu v klube mali štáty Írsko a Holandsko; do tejto skupiny- v prípade záujmu- bolo možné zaradiť aj Dánsko. Neistota stále panovala ohľadom Nemecka- napriek jeho kľúčovej úlohe v novom zoskupení, tzv. eurozóne.

2.1.2 Podmienky na prijatie eura v niektorých pôvodných členských štátoch EÚ

Na niektorých vybraných krajinách si ukážeme procesy v nich prebiehajúce na ceste k spoločnej menovej únii:

1. Belgicko

Bolo považované za dôležitého spojenca Komisie; svoj proeurópsky názor uplatňovalo aj v diplomacii, kedy pomerne často vplývalo na konečnú podobu nemecko-francúzskeho kompromisu v menových otázkach. Bolo však spomínané ako štát s vysokým verejným zadĺžením (uvádza sa, že prekračovalo povolenú hodnotu takmer dvojnásobne; tento neduh bol pranierovaný aj v domácom prostredí). Teda hrozilo, že krajina zostane mimo integračného vývoja. Väčšinová podpora verejnosti voči menovej únii, historická úloha štátu v integračnom procese a tiež význam územia Belgicka ako sídla orgánov Únie však rozhodol v prospech vstupu kráľovstva do EMÚ.

2. Holandsko

Ako sused Belgicka zdieľalo s ním proeurópske nadšenie; realizácia EMÚ bola vnímaná ako posilnenie jeho národných záujmov. Na druhej strane však značne ťpelo na dodržiavani pravidiel. Ako silný spojenec Nemecka kládlo veľký dôraz na stabilitu a vierohodnosť meny. V prípade neúspechu širšej členskej základne EMÚ obhajovalo model tzv. dvojrychlostnej Európy. Vzhľadom na to, že v dobe pristúpenia k EMÚ malo dobrý stav ekonomiky, sa obávalo hlavne negatívnych vplyvov z ostatných členských štátov. Preto ako jediný štát EÚ bolo proti členstvu Talianska v EMÚ.

3. Nemecko

Krajina oprávnene považovaná za jadro budovanej menovej únie. Euro malo totiž v stabilite a sile kopírovať nemeckú marku. Nemci videli v prijatí jednotnej meny aj posilnenie politickej jednoty. V otázke konvergentných kritérií boli ich silným obhajovateľom, pritom sami ich všetky neplnili. Pohľad na spoločnú menu bol odlišný u

politikov a Nemeckej spolkovej banky (všeobecne veľmi rešpektovanej inštitúcie). Aby vstúpili do EMÚ, došlo k manipulácii s rozpočtom. Verejná mienka nebola spoločnej mene príliš naklonená. Nemeckí politici spolu s politikmi ostatných členských krajín, v zmysle priblížiť spoločnú menu viac občanom, sa zhodli na jej názve euro. Spolkový ústavný súd obdržal mnoho žalôb proti Zmluve o Európskej únii (týkajúcich sa eura). SRN veľmi tlačila na prijatie Paktu stability.

4. Francúzsko

Pre Francúzov znamenalo členstvo v HMÚ v prvom rade nádej na reštrukturalizáciu domáceho hospodárstva. Nemožno však nespomenúť ani imperiálne plány- na menové pokorenie susedného Nemecka i vzdialených Spojených štátov amerických. Aby splnili svoje záväzky voči menovej únii, vzdali sa Francúzi svojho tradičného ponímania inflácie ako niečoho, čo nie je pre ich ekonomiku závažný problém. Podobne ako Nemecko, aj Francúzsko manipulovalo s rozpočtom, aby splnilo kritérium rozpočtového deficitu. No k lepšiemu výsledku v tejto oblasti určite prispeli aj opatrenia na utlmenie rozpočtových výdavkov za vlády Alaina Juppého. Podporovalo aj Nemecko v otázke Paktu stability (vynútilo si doplnenie jeho názvu o rast, ktorý sa mal týkať hospodárstva vo Francúzsku). Verejnosť, napriek istému rozkolu, podporovala spoločnú menu. Francúzsko zdôrazňovalo aj členstvo Talianska a Španielska v menovej únii (dôležití francúzski obchodní partneri).

5. Taliansko

Najvýraznejší podporovateľ zavedenia spoločnej meny- často až fanaticky. V súvislosti s vývojom v krajine však nastávali pochybnosti o splnení kritérií v Taliansku. Dlhé obdobie nezdarov vyvrcholilo za vlády premiéra Lamberta Diniho, ktorý sa snažil o posunutie termínu vzniku EMÚ. S realizáciou menovej únie bola spojená aj reforma politického režimu. Vlády po Dinim prijali tvrdé opatrenia, medzi ktorými vynikala tzv. európska daň na zlepšenie štátneho rozpočtu. Postupom času mohla talianska líra vstúpiť aj do režimu ERM. Verejnosť, napodiv, akceptovala negatíva spojené s plnením kritérií. Úspechy v tejto oblasti neskôr slúžili tiež ako značná obrana proti separatistom z Ligy severu. Taliansko si nakoniec vstup do menovej únie vybojovalo (dôležitú úlohu hrali obratné argumenty a politické záväzky).

6.Fínsko

Jediný severský štát, ktorý sa stal členom eurozóny. Pre vstup do nej svedčili snahy o otvorenie sa fínskej spoločnosti svetú, ale i o prekonanie hlbokkej recesie, ktorá krajinu postihla najviac s pádom režimu v ZSSR. Negatívne sa proti jednotnej mene postavila švédska menšina, poukazujúc na situáciu v susednom Švédsku. Fínska vláda v reakcii na to odkázala, že považuje budúcu spoločnú menu ako výhodu. Dôraz sa kládol na spoľahlivosť meny, akú by euro mohlo získať vo veľkom spoločnom menovom priestore. Hlavný argument sa ale týkal toho, že v spojitosti so vstupom do menovej únie bude nutné vykonať štrukturálne zmeny, potrebné pre potlačenie hospodárskeho poklesu.

7.Španielsko

Španielske kráľovstvo patrilo ku krajinám, ktoré veľmi podporovali spoločnú menu. Pri pohľade na hospodárske výsledky v období od konca 80.rokov však plány krajiny na blízky vstup do EMÚ mali veľmi optimistický (ba až idealistický) nádech. Preto do španielskej ekonomiky už od prijatia do ES prichádzali peniaze z Bruselu, a to v podobe Kohézneho fondu (určené, okrem iného, na vyrovnávanie sa krajiny s ostatnými členmi ES). Španielsko napriek všetkému len ťažko plnilo jednotlivé fázy pred vytvorením konečnej podoby EMÚ. Reformy sa ale podarilo naštartovať v pomerne krátkom čase (za vlády Gonzáleza), ale v plnej podobe sa realizovali až za Aznarovej vlády- ten skoordinoval lokálne vlády s centrálnou. Verejnosť podporovala vstup do menovej únie, na druhej strane sa veľmi kriticky postavila k týmto zmenám. Napriek všetkým problémom však krajina uspela vo svojom snažení (stále za výdatnej finančnej pomoci z EÚ).

8.Portugalsko

Výpočet krajín uzatvára tiež jeden štát s veľmi pozitívnym prístupom k spoločnej mene. V prieskume nadpolovičná väčšina opýtaných mala silný záujem na prijatí eura. Dokonca boli ochotní aj vlastnými finančnými prostriedkami prispieť k dodržaniu záväzku stať sa členom EMÚ už v prvej vlne. Vstup do eurozóny bol podobne ako v Španielsku- sprevádzaný ekonomickými zmenami, na ktorých sa vo výraznej miere podieľali únijné fondy. Portugalsko prostredníctvom týchto peňazí podporovalo rozvoj infraštruktúry, tradičných odvetví (poľnohospodárstvo, rybolov) a

príliv investícií zo zahraničia. Po roku 2000 nastáva obrat k horšiemu, čoho dôsledkom bolo konanie za neplnenie Paktu stability a rastu. Portugalsko sa však ešte v roku 1999 stalo členom EMÚ.

Pomerne obsiahly výpočet krajín, ktoré sme spomenuli z prvej vlny „eurizácie“, má svoje opodstatnenie. Nemecko a Francúzsko- ako hlavní aktéri európskej integrácie- mali pomerne rozdielne predstavy, ktoré vplyvom kompromisov nakoniec zosúlادili. Belgicko a Taliansko, členovia „starého jadra Spoločenstiev“, mali sami takmer uzatvorenú cestu do eurozóny (vplyvom zadĺženia- vid' vyššie k obom krajinám). Spolu so Španielskom a Portugalskom tvorili skupinu krajín, ktoré zaviedli euro v prvej fáze najmä vďaka politickému vplyvu. Ostatné spomenuté krajiny nemali veľké problémy s plnením konvergentných kritérií. Takýto postup vyvolával oprávnené pochybnosti o tom, či politická angažovanosť dokáže viesť krajiny k uskutočňovaniu plánu približovania sa jednotlivých ekonomík. Od 1.1.2001 sa členom euroklubu stalo dnes veľmi často spomínané Grécko.

2.2 Prvé roky jeho pôsobenia v praxi. Pozitíva a negatíva

Po 1.januári 2002, kedy sa začalo platiť eurom aj v hotovostnej podobe²², nastala všeobecná eufória v krajinách, ktoré svoje pôvodné meny postupne vymenili za túto novú, jednotnú menu.²³ Euro obiehala s pôvodnými menami členských krajín eurozóny približne dva mesiace. To bola maximálna dĺžka prechodného obdobia, ktoré sa však líšilo medzi jednotlivými krajinami. Mediálna podpora smerovala k tomu, aby sa euro stalo novým znakom európanstva a priviedlo obyvateľov Európskej únie viac k myšlienke jednoty.

Na začiatku sa to darilo; najmä kvôli hospodárskemu rastu vo väčšine krajín Európskej únie. Čoho dôkazom je výrok, ktorý na jednej strane euro vyzdvihuje, na

---

²² V júli 1999 bola spustená výroba bankoviek meny euro.

²³ Euro okrem štátov eurozóny používajú aj San Marino, Monako a Vatikán- so súhlasom Únie. Tiež štáty ako Čierna Hora, Kosovo a Andorra používajú euro, ale bez formálnej dohody. EÚ však s týmto jednostranným používaním eura vyjadrila nesúhlas.

druhej však poukazuje na jeho hlavnú slabinu: „Euro je ekonomickým úspechom, no jeho Achilovou pätou zostáva politika.“²⁴

Špecifickým štátom bolo Nemecko, ktoré počas prvých rokov trvania eurozóny zažívalo pomerne silnú recesiu. Prišli aj nezhody, lebo dochádzalo k rýchlejšiemu zvyšovaniu cien tovarov a služieb. To si vynútili obchodníci, ktorí do nich premietli časť svojich nákladov spojených s novou menou. Známe sú aj neskoršie skokové zvýšenia cien potravín, ktoré zdvihli vlnu kritiky na adresu novej meny (boli však zväčša spôsobené rastom cien pšenice na svetových trhoch). Tomuto javu hovoríme changeover efekt, ktorý býva sprievodným javom pri zavedení novej meny a vplýva na zmeny cien tovarov a služieb.²⁵ Najvýraznejšie sa pritom zmeny cien prejavili v reštauráciách, kaviarňach a v službách osobnej starostlivosti.²⁶

Prieskumy urobené Eurostatom vo vzťahu k informovanosti obyvateľov eurozóny o eure ukazujú, že informačná kampaň bola pomerne úspešná. Jej iniciátorom bol Eurosystem, organizátorom agentúra Publicis a náklady sa vyšplhali na približne 80 miliónov €. Mala však veľmi široký a komplexný záber.²⁷ Využívala pritom široké spektrum informačných kanálov, spomedzi ktorých možno spomenúť internetovú stránku kampane Euro 2002, spustenú 1.marca 2001. V informovanosti bolo na tom najlepšie Fínsko, najhoršie Grécko. S blížiacim sa dátumom zavedenia eura sa zvyšoval počet ľudí, ktorí vnímali novú menu pozitívne. Zároveň však rástli obavy občanov spojené s možnými podvodmi pri preceňovaní- preto rôzne (pod)kampane, zamerané na férový prístup obchodníkov voči zákazníkom, naberali na význame- a to obzvlášť na úrovni budúcich členov eurozóny. Kvôli medzinárodnému významu eura ako novej meny vo svete sa informačná kampaň zamerala aj na ostatné európske krajiny, Áziu, Severnú Ameriku a Latinskú Ameriku.

Obavy spojené so zavedením spoločnej meny, okrem už spomínaného zvyšovania cien tovarov a služieb, sa veľmi nenaplnili. Minimálne sa ukázal negatívny vplyv eura na denný život, vyššiu nezamestnanosť, stratu suverenity apod. Avšak aj

---

²⁴ „The Euro is an economic success, but politics remains its Achilles Heel.“ Zdroj: http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/projekt_papiere/SVGoverning_KS_101209.pdf list 74

²⁵ Samotná cenová úprava po zavedení eura však nemusí nutne vyplývať zo snahy zdražovať. Existujú aj snahy o opätovné fungovanie tzv. atraktívnych cien.

²⁶ Zdroj: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2011/biatec0811.pdf list 12

²⁷ Zdroj: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/10thanniversaryoftheecbmb200806sk.pdf> list 142

prínosy, ktoré malo (mohlo?) euro priniesť, postihol rovnaký osud. Málo obyvateľov spomenulo pozitívny vplyv eura na verejné financie, ekonomický rast či úrokové sadzby. Pritom euro prispelo k významnému posilneniu niektorých sektorov výroby. Menovite ide o: chemický a petrochemický priemysel, ťažbu uhlia, výrobu kaučuku, plastov a dopravných zariadení.²⁸ Taktiež sa zvýšil obchod medzi členskými krajinami eurozóny, zároveň došlo k väčšiemu otvoreniu jej členov voči medzinárodnému obchodu a s tým spojený je rast konkurencie a postupného cenového zblížovania. Ukazovateľ celkového rastu HDP eurozóny však voči predchádzajúcim rokom signalizoval spomalenie.

Kritické ohlasy však často boli hľadaním „obetného baránka“, ktorým by sa dali zakryť oveľa vážnejšie problémy; na ich riešenie však ani euro ako silná mena nestačilo (a ani stačiť nemohlo). Mnohé štáty nevyužili priaznivý čas (konjunktúra, nízka nezamestnanosť) na to, aby v spojení s prijatím eura začali zavádzať do praxe aj štrukturálne reformy. Tie by mohli priniesť požadovaný rast aj do budúcnosti v súvislosti s pokračujúcou globalizáciou a kladením dôrazu na výrobu produktov s vyššou pridanou hodnotou, vedu a výskum a celkovo vzdelávanie ako také. Išlo aj o nutnosť zvyšovať produktivitu práce v spojení s rastom miezd. Dokonca vplyvom dobrého postavenia väčšej časti obyvateľstva by neboli reformy také citlivé, hoci by spočiatku mohli ovplyvniť ekonomiku aj negatívne. Prejavila sa však nevôľa pristúpiť k týmto nevyhnutným zmenám a z hľadiska udržania politických preferencií sa tieto odsúvali do úzadia a na neskôr.

Euro ako mena úspešne zastúpilo pôvodné meny krajín eurozóny, vytvorilo priestor pre prehľadnosť cien tovarov a služieb a tiež miezd. Postupné zmeny, ktoré Nemecko urobilo po miernom ochladení svojej ekonomiky (viď vyššie), zväčšili jeho konkurencieschopnosť voči predovšetkým južným krajinám eurozóny; im totiž okrem hospodárskeho rastu a zintenzívnenia obchodnej výmeny v rámci eurozóny klesli aj ceny dovozov a úverov, čo viedlo- okrem iného- k obrovskému rozmachu stavebného priemyslu a zvýšeniu dopytu po nehnuteľnostiach- čo následne spôsobilo nárast ich cien.

---

²⁸ Zdroj: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/10thanniversaryoftheecbmb200806sk.pdf> list 95

Celkovo však, napriek akémusi vlažnému postoju k euru, nič nenasvedčovalo tomu, že tento koncept za ani nie dlhý čas postihne rana, ktorá ohrozí jeho stabilitu.

Príznamy, že niečo nefunguje správne, sa však objavovali už skôr. Spomenieme pomerne málo konvergentný vývoj v jednotlivých krajinách eurozóny- najmä nezladenosť v ukazovateľoch, ako sú dlhodobé úrokové sadzby, nezamestnanosť či rast HDP.

Odborníci už pred zavedením eura vyčítali konceptu fungovania jednotnej menovej únie výraznú mieru nedôslednosti. Tá mala spočívať v zakotvení len spoločnej menovej politiky²⁹ a málo sa venovala fiškálnej politike³⁰. Absentoval totiž systém okamžitej kontroly. Toto bolo považované za prostriedok, vďaka ktorému v budúcnosti môže vzniknúť problém. Štáty stratili nástroje na ovplyvňovanie meny vzhľadom na hospodársku situáciu. Preto začali používať viac fiškálnu politiku. Nakoľko ECB (spočiatku) pomerne reštriktívne viedla menovú politiku, s dôrazom na jednotnú mieru inflácie v eurozóne, štáty začali viesť expanzívnu fiškálnu politiku. Sčasti im to bolo umožnené zlacnením úverov- mohli sa výhodnejšie zadlžovať. Avšak, dlhodobé používanie kombinácie týchto nástrojov v hospodárskej politike pre štáty znamená negatívny dopad na ich verejný dlh a úrokové miery. O to viac, že problémy sa prelejú z jedného štátu aj do iných. Ekonomiky jednotlivých krajín sú predsa silne prepojené.

Recesia, ktorá zasiahla najprv Spojené štáty americké koncom roka 2007, sa „preliala“ do Európy a zvyšku sveta v priebehu rokov 2008 a 2009. Jej nástup naplno odhalil problémy, ktoré neskôr kritici eura vytýkali práve zavedeniu tejto meny³¹. Zvlášť bolestivý bol prípad Grécka, kde sa dlhé roky podvádzalo s ukazovateľmi deficit rozpočtu k HDP a celkový verejný dlh k HDP. U Grécka sa teda naplno prejavilo riziko tzv. free ridingu- nezodpovednej fiškálnej politiky.³² Pritom prvé problémy Grécka sa objavili už v roku 2004, kedy- po nástupe novej gréckej vlády- došlo k objaveniu falšovania dokumentov relevantných pre posúdenie krajiny ako vhodnej pre vstup do

---

²⁹ Aj tá nemôže nikdy úplne vyhovovať všetkým krajinám eurozóny.

³⁰ Nezodpovedné hospodárenie s verejnými financiami malo podľa najhorších scenárov spôsobiť vylúčenie nezodpovedného štátu z eurozóny. Podľa Sipko, J.(1999): Európska menová únia a euro. Bratislava: Elita, str. 73

³¹ V máji roku 2013 sa objavila informácia, ktorá viní zo súčasnej krízy spoločnej európskej meny aj Nemecko, predovšetkým jeho vehementne proexportne zameranú politiku. Zdroj: <http://www.novinky.cz/ekonomika/301125-euro-je-katastrofa-zruste-to-hlasa-jeho-spoluzakladatel.html>

³² Inak povedané, Grécko bolo „čiernym pasažierom“ na úkor ostatných krajín eurozóny.

menovej únie.³³ Naplno sa však začali prejavovať v 2.štvrtroku 2010. Konkrétne dňa 23.apríla 2010 Grécko oficiálne požiadalo o pomoc- niekoľko mesiacov po tom, čo dodalo revidované dáta o svojej celkovej zadĺženosti a schodku verejných financií.

Následná kontrola zistila rozsiahle machinácie a úbytok peňazí v značnom nepomere k obvyklým štátnym výdavkom. Začalo sa hovoriť o odchode Grécka z eurozóny³⁴. Na scénu nastúpili banky, najmä z „pilierových“ krajín eurozóny (Francúzsko, Nemecko) s tým, že majú mnoho gréckych dlhopisov a vzhľadom na situáciu v tomto štáte vznášajú obavy o svoju stabilitu. Rozhodovanie na seba nenechalo dlho čakať. Celková schválená finančná pomoc činila 110 mld. € na trojročné obdobie- z toho 80 mld.€ poskytli členské štáty eurozóny a 30 mld. € Medzinárodný menový fond. Grécko však muselo (a musí) zaviesť okamžité opatrenia, vypracovať plán fiškálnych opatrení a opatrení v rámci finančného sektora. Taktiež musí zaviesť a plniť štrukturálne reformy.

Do bánk prišla štátna podpora, avšak ani štát nedal svoje peniaze len tak, bezpodmienečne- banky sa museli zaviazat', že znížia svoje náklady (tie sa týkali najmä vysokých odmien pre členov predstavenstiev a niektorých akcionárov) a naštartujú ozdravné plány. Bohužiaľ, ukázalo sa (a to v niekoľkých prípadoch), že peniaze od štátu skončili naozaj opäť na odmeny vrcholových predstaviteľov bánk, zatiaľčo uťahovanie opaskov sa konalo najmä u radových zamestnancov, ktorých čakala neistota v podobe vyššej miery prepúšťania a zníženia príjmu. Máme pochybnosti o priechodnosti zavedenia stropov pre odmeny manažérov bánk a iných finančných spoločností.

Správanie bánk samotných môžeme považovať za jeden z faktorov pretrvávania krízy. Nemajú totiž záujem veľmi požičiat' podnikom na ich rozvoj, čím brzdia hospodársky rast. Ich správanie má však svoje príčiny: neistota na trhoch, ktorá ich vedie k zvýšenej opatrnosti. No ani banky, zvlášť v niektorých členských krajinách EÚ, by nemali zabúdať na fakt, že na ich záchrane sa podieľali rozhodujúcim podielom práve daňoví poplatníci, medzi ktorých zahŕňame aj podnikateľský sektor.

---

³³ Toto zistenie bolo neskorším dôvodom na sprísnenie kritérií pre ďalšie krajiny, uchádzajúce sa o členstvo v eurozóne. Typickým príkladom sa stala Litva, ktorá len o 0,06 percentuálneho bodu nespĺnila kritérium inflácie, keď sa v roku 2006 uchádzala o vstup do eurozóny.

³⁴ Dokonca v auguste 2012 zaznelo z ECB, že by išlo o zvládnuteľný akt. Zdroj: <http://www.novinky.cz/ekonomika/276442-odchod-recka-z-eurozony-se-da-zvladnout-zni-z-evropske-centralni-banky.html>

Zlá situácia mnohých bánk v Únii bola dôvodom, prečo sa začalo vehementne pracovať na koordinácii bankového dohľadu a celkovo dohľadu nad finančnými inštitúciami a trhmi. Vypracovaním návrhu nového modelu dohľadu bola poverená de Larosiérová skupina vo februári 2009. Výsledkom jej práce bol koncept dohľadu, a to jednak v makroprudenciálnej³⁵ oblasti pôsobnosti (Európsky výbor pre systémové riziká- ESRB), jednak v mikroprudenciálnej³⁶ oblasti pôsobnosti (tu je viac tzv. ESAs-agentúr ustanovených Európskou komisiou: Európska organizácia pre bankovníctvo- EBA, Európska organizácia pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov- EIOPA a Európska organizácia pre cenné papiere a trhy- ESMA; patrí tu aj tzv. Spoločný výbor). Od 1.januára 2011 začal fungovať Európsky systém finančného dohľadu, ktorý naďalej stavia na spolupráci medzi orgánmi dohľadu v členských krajinách EÚ. A to aj napriek tomu, že postupne má dôjsť k centralizovaniu dohľadu- na ECB.

Samotný dohľad totiž fungoval už predtým, a to previazaním tejto činnosti u ECB a národných bánk. Spolupráca však nie vždy prinášala aj výmenu dôležitých informácií, čo by sa malo posilniť. Na návrh národných bánk si tieto nechali rozhodujúce slovo pri dohľade nad domovskou centrálnou bankou, ale s podpornou funkciou ECB v prípade problémov. Na mechanizme tohto jednotného dohľadu sa budú povinne podieľať členské štáty eurozóny; ostatní členovia EÚ na dobrovoľnej báze.

Aj v ECB³⁷ samotnej dochádza v súvislosti s týmto procesom k zmenám. Spomenieme najmä jasné vymedzenie úloh Rady dohľadu (21 členov) a Rady guvernérov. ECB tiež získa reálny dohľad nad cca 150 až 200 bankami v eurozóne, a to s aktívami v hodnote nad 30 miliárd € (prípadne ak predstavujú viac ako 20 % hospodárskeho výkonu domácej krajiny)- ide o tzv. cyperský kompromis. Nad bankovými skupinami so sídlom v členských štátoch EÚ má byť jednotný dohľad- a to nad celou skupinou, pôsobiacou naprieč jednotlivými krajinami.

---

³⁵ tj. dohľad nad celým finančným systémom

³⁶ tj. dohľad nad jednotlivými inštitúciami v rámci systému

³⁷ Tu musíme pripomenúť, že okrem neúspechov sa ECB podarilo počas prvých desiatich rokov fungovania eurozóny udržať reálnu hodnotu priemernej inflácie takmer na úrovni cieľa, ktorý si ECB vytýčila, tj. okolo 2 %- konkrétne 2,25 %.

Nová právna úprava sa dotkla aj EBA. Tu sa najnovšie bude rozhodovať na základe jednoduchej väčšiny krajín používajúcich euro a krajín nepoužívajúcich euro-teda dvojitou väčšinou.

Koordinovaný bankový dohľad je len jedným z pilierov bankovej únie. Ďalším má byť paneurópsky rezolučný fond (riešenie krízových situácií) a paneurópsky fond ochrany vkladov. Tieto dva fondy majú tvoriť druhý a tretí pilier bankovej únie. Ich financovanie zostane na pleciach bánk, no samotný Európsky stabilizačný mechanizmus (ESM) tu bude plniť úlohu ich veriteľa (tzv. back-stop opatrenie). Realizácia celého projektu však nebude skôr ako v priebehu roka 2014.

Dohľad samotný doplnili už dávnejšie- ako súčasť prevencie pred opätovnými problémami (nielen) bankového sektora- tzv. stress testy, ktoré by mali pomôcť odhaliť prípadné slabé miesta (nielen) u bánk, pričom výsledky týchto testov by mali slúžiť ako zdroj potrebných informácií pri realizácii nápravných opatrení.

Problémy s bankami ale neboli to jediné najhoršie, čo EÚ postihlo. Okrem Grécka sa problémy začali objavovať aj v iných štátoch menovej únie. Príkladom je Írsko. Po dlhodobom rozkvetu a hospodárskom raste od druhej polovice 90.rokov došlo k náhlemu ochladeniu ekonomiky a prasknutiu realitnej bubliny. Následkom toho sa v krajine stali mnohé nehnuteľnosti nepredajné a časť stavebných spoločností nedokázala hrať svoje záväzky, čím sa ocitli v likvidácii. Dokonca neskôr dochádzalo k tomu, že niektoré nehnuteľnosti boli zdemolované.

Veľmi podobný scenár zažilo aj Španielsko. Spomalil sa hospodársky rast, trh s nehnuteľnosťami stagnoval a neskôr padal. Ani Portugalsko na tom nebolo inak, hoci tam už hospodárske problémy začali skôr (po roku 2000). Nakoniec bolo nútené v máji 2011 požiadať o pomoc z eurovalu.

Naplnilo sa prejavili prognózy niektorých ekonómov, ktorí upozorňovali krajiny južnej Európy na ich znižujúcu sa konkurencieschopnosť vo vzťahu k tradičným „ťahúňom Európy“ a negatívne následky spojené so zlacnením dovozov a úverov. Ak si to zmeníme na drobné, získame tradičný obraz skazy: španielski občania, ktorí sa riadili cenovými ukazovateľmi, si za svoje zárobky mohli dovoliť kúpiť lacnejšie (povedzme nemecké či francúzske) produkty, pričom sa nestarali o odbytiská svojich (teda

španielskych) produktov. Vznikol tým jav, že sa vyrábalo „pre sklady“, čo však v trhovom hospodárstve dlhodobo nie je udržateľné. Navyše, produktivita práce na juhu Európy nedosahovala hodnoty v západnej a sčasti i strednej Európe³⁸. To spôsobovalo, že lacnejšie tovary a služby z bohatších krajín mohli smelo konkurovať drahším tovarom z chudobnejších štátov, čo zákonite viedlo k úpadku tých druhých. A to ani nehovoríme o tlaku výrobkov z tretích krajín, kde producenti nie vždy dodržiavajú pracovné a ekologické normy, na ktoré Európska únia tak veľmi kladie dôraz. Nechceme nadŕžať myšlienke striktného protekcionizmu, avšak na druhej strane, Európska únia ukazuje, že otvorením trhu bez stanovenia celkového dohľadu a pravidiel, porušenie ktorých by znamenalo odstavenie konkurenta, sa toto zoskupenie rúti cestou Spojených štátov, ktorých dlh niekoľkonásobne prevýšil ich HDP. USA však majú vo svete stále meno a silný kredit, budovaný stáročia. EÚ toto ešte len získava, ale je to veľmi bolestivý proces.

Problémy, ktoré priniesla kríza v Európskej únii, majú, okrem iného, základ aj v neskorej a nejednotnej reakcii na ňu a tiež v preferovaní národných záujmov niektorých krajín (najmä Francúzska a Nemecka) na úkor iných v rámci EÚ.

Počas krízy sa ukázal aj ďalší problém: nedostatočná miera solidarity medzi štátmi Európskej únie. Ako príklad solidárneho štátu podobného EÚ sa uvádzajú USA, ktoré takmer tretinu svojho HDP prerozdeľujú v podobe federálneho rozpočtu. Únia prerozdeľuje medzi jej jednotlivé štáty iba mizivé percento jej HDP. Tu badáme prvé príčiny toho, ako môže správne nastavenie daňového zaťaženia viesť k stabilizácii a znižovaniu nepomeru medzi oblasťami s rozdielnym stupňom vývoja. Výhovorky spojené s vysokými daňami tu neobstoja, nakoľko USA sú stále príťažlivé pre založenie spoločnosti viac než európske krajiny (ak nepočítame štáty severnej Európy a tradičné ťahúne súčasnosti, „ázijské tigre“). USA ďalej výrazne investujú do vedy a výskumu- s tým, že výsledky ich práce dokážu účinne a rýchlo preniesť do praxe. Toto je jasný ukazovateľ efektívneho narábania s pridelenými či získanými prostriedkami, ktorý by mohol byť- za určitých okolností- prevedený do európskych podmienok. Stupeň korupcie v USA nie je nejako nízky; to dokazuje, že aj v takomto prostredí je možné dosiahnuť výsledky, s ktorými v súťaži s inými krajinami stále dokážu uspieť nielen

---

³⁸ V rámci krajín tvoriacich pôvodnú EÚ však produktivita práce postupne klesala už od 80.rokov 20.storočia.

USA, ale aj EÚ. Preto by sme tento (alebo podobný) model mali zaviesť do fungovania štruktúr EÚ čím skôr.

Od začiatku krízy prebiehali rokovania, ktorých cieľom bolo nájsť riešenie na súčasné problémy Európskej únie a eurozóny. Zdôrazňovalo sa aspoň určité zosúladenie fiškálnych politík členských krajín; to však vo dvoch podobách- v rámci eurozóny a mimo ňu. Negatívne hodnotenia ratingu mnohých krajín a tlak trhu donútili niektoré štáty požičať si za stále vyššie úroky.

Prelom v rokovaníach predstavoval Európsky stabilizačný mechanizmus (ESM), nazývaný aj euroval. ESM, teda euroval, má právny rámec uvedený v nariadení Rady EÚ č.407/2010 zo dňa 11.mája 2010. Jeho úlohou bolo zhromaždiť dostatočné finančné prostriedky od členských krajín Únie. Tieto prostriedky by potom mohli slúžiť na záchranu štátov s veľmi negatívnym hodnotením- požičovali by si za lepších podmienok. Celkovo pritom euroval mal disponovať sumou 500 mld. €. Z toho samotná EÚ zo svojho rozpočtu garantovala 60 mld. € a členské štáty eurozóny 440 mld. €.

Európsky stabilizačný mechanizmus (ESM) je mechanizmus zahŕňajúci členov eurozóny za účelom poskytovania finančnej pomoci podľa potreby jednotlivým členom pri splnení podmienok v ňom stanovených. ESM prebral úlohy svojich predchodcov, a to ENFS (Európskeho nástroja finančnej stability) a EFSM (Európskeho finančného stabilizačného mechanizmu). Je tvorený radou guvernérov, správnu radou, generálnym riaditeľom, podľa potreby vlastným personálom; uvádza sa, že tam patrí aj rada audítorov. Na plnenie úloh mu zverených môže využiť nástroje finančnej pomoci uvedené v zmluve o ESM, menovite: preventívna finančná pomoc, finančná pomoc na rekapitalizáciu finančných inštitúcií členov ESM, úvery ESM, nástroje podpory na primárnom a sekundárnom trhu. Zároveň v nich môže robiť aj zmeny. Má sídlo a ústredie v Luxemburgu. Jeho celkové upísané základné imanie činí v súčasnosti 700 miliárd €. Začal fungovať od jesene 2012.

Nájdu sa aj tvrdenia, ktoré dosť ostro vyťahujú zákulisie prijatia eurovalu na povrch. Ide najmä o fakt, že tu v prvom rade nejde ani tak o stabilizáciu eura ako takého, ale skôr o znovuzískanie kredibility bánk, ktoré nesprávne investovali. Argumenty pre hovoria o význame bánk v hospodárstvach krajín EÚ a vážnych následkoch ich možných kolapsov. Proti však existuje tvrdenie, že dochádza k prenosu

súkromných dlhov na štát, ktorý ich dokáže vykryť len ďalším zaťažením svojich daňových poplatníkov. Nimi sú v dnešnom globalizovanom svete hlavne jednotliví obyvatelia a malí (prípadne i strední) podnikatelia- bez možnosti presídliť do tzv. daňového raja. V podmienkach dnešnej recesie a neustáleho rastu nezamestnanosti (najmä medzi mladými) je oprávnená obava o istú sociálnu stabilitu. Aspoň v podmienkach strednej Európy. Južná časť nášho svetadielu už totiž dlhodobo zažíva protesty a štrajky rôzneho druhu. Spoločným menovateľom je šetrenie a s tým spojené prepúšťanie. Čisto ekonomickým pohľadom je to nevyhnutné, lebo na európskom trhu sa čoraz viac posilňujú mimoeurópske spoločnosti. A tým možno konkurovať zrejme len takýmto (pre mnohých hanebným) spôsobom.

V konečnom dôsledku máme pochybnosti o riadnom premyslení konceptu jednotnej meny, pretože orgány Únie akoby čakali vedno s orgánmi členských krajín na krízu, aby následne hľadali riešenia za pochodu. Pritom už v zárodkoch EMÚ sa malo počítať aj s určitými kontrolnými mechanizmami. Ich možná nepopulárnosť mala byť vysvetlená nie na politickej úrovni, ale práve odborníkmi. Bohužiaľ, nestalo sa tak a slová expertov sa postupne plnia- na škodu celej EÚ.

V neprospech konceptu eurozóny hovorí aj fakt, že ju nemožno považovať za optimálnu menovú oblasť. Nesplňa totiž niektoré podmienky, napr. medzi trhmi jej členských krajín naďalej existujú administratívne bariéry. To isté však platí pre USA, kde však- okrem niekoľkých pokusov nahradiť dolár (USD) zlatom v niektorých štátoch- nemáme dôkazy o nahradení USD inou menou. Na obranu eurozóny (aj USA) je však posudzovanie kritérií optimality menovej zóny veľmi subjektívne.

Čo sa týka Nemecka a jeho snahy šetriť, treba si uvedomiť jednu vec: nemecká produkcia výrazne vytláča svojím pomerom ceny a kvality (samozrejme, nie vždy) z trhu danej krajiny domáce výrobky- vid' vyššie príklad Španielska. Likviduje tým pádom prirodzený zdroj obživy domáceho obyvateľstva. Nemeckí politici sa ale dlhodobo bránia vytvorenia väčšieho úniijného rozpočtu- s tvrdením, že už prispievajú dosť. Pritom by to pre nich mohlo byť výhodné. Vysvetlíme: Naliatím peňazí do ekonomík je reálna šanca, že spotrebiteľia si kúpia často produkt práve z SRN, peniaze teda zvyknú tiecť späť nemeckým podnikom. Už len docieľiť, aby tieto podniky platili v Nemecku aj dane a máme uzavretý okruh, ktorý pri splnení týchto podmienok má šancu

fungovať- minimálne do času, kedy sa nenájde cenovo i kvalitatívne konkurencieschopnejší produkt z inej krajiny. Čínske výrobky sú v tomto porovnaní ťažkým súperom, ale zvyšujúce sa náklady na dopravu tovarov môžu aj im vziať túto ich prednosť.

Snaha o jednotnú daňovú politiku by skôr mohla EÚ uškodiť; na druhej strane, v USA sú medzi jednotlivými štátmi malé rozdiely medzi daňovými sadzbami. Možno by stálo za úvahu vypracovať koncept, ako by fungovala Európska únia pod jedným z dvoch hlavných typov daňových sústav: konceptu rovnakej daňovej sadzby pre všetkých alebo konceptu progresívneho zdaňovania- s kĺzavou progresiou. S ohľadom na sociálne práva zamestnancov je pravdepodobnejší skôr druhý variant.

V súčasnosti stále často spomínaný odchod niektorých členov z eurozóny- alebo najnovšie návrh na jej rozdelenie- je zameraný na jeden faktor: Krajina, ktorá vystúpi z eurozóny, zavedie späť svoju národnú menu, ktorá sa následne devaluje a to postupne naštartuje domácu ekonomiku, čím sa zníži nezamestnanosť. Existujú však úvahy, ktoré hovoria o preceňovaní významu devalvácie³⁹.

Spomínaný článok sa zaoberá práve otázkou eura a jeho ďalšieho vývoja. Do popredia dáva výsledky výskumu- naznačujúce, že viac než samotná devalvácia môže pozitívne ovplyvniť oživenie ekonomiky zmena výšky reálnych miezd. Hovorí sa tu o ich znížení, a to v súvislosti so znížením nezamestnanosti, ktorá dlhodobo trápi juhoeurópske krajiny. Tiež sa odporúča dočasne zvýšiť infláciu- toto opatrenie by (rovnako ako zníženie miezd) mohlo pomôcť práve spomínaným krajinám zlepšiť svoju konkurencieschopnosť. Významnú nevýhodu tohto opatrenia vidíme v možnej ďalšej pauperizácii (ochudobňovaní) obyvateľstva- a to napriek tomu, že ľudia budú pracovať. Podľa prognózy by však tento sociálne neblahý stav mal byť len dočasný.

Euro samotné prinieslo síce v rámci krajín, ktoré ho zaviedli, cenovú porovnateľnosť, no nemôže úplne odstrániť cenové rozdiely medzi jednotlivými štátmi. Na tie vplývajú aj iné faktory než len platidlo.

Za veľmi nereálny scenár považujeme rozpad eurozóny. Do tohto konceptu bolo investovaných nemálo času a peňazí; objavili sa už dokonca odhady, ktoré ocenili

---

³⁹ Zdroj: http://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/05-2013/09_biatec13-4_coricelli.pdf

náklady spojené s prípadným rozpadom eurozóny⁴⁰ - prinajhoršom by mohli byť cca 3,3 bilióna eur (82 biliónov Kč).

S rozširovaním eurozóny postupne rastie dôležitosť a vplyv tzv. Euroskupiny-zoskupenia ministrov financií členských krajín, ktoré platia eurom. A to aj napriek jej určitej neformálnosti a charakteru „fóra pre výmenu názorov“⁴¹.

2.3 Zavádzanie eura v niektorých štátoch EÚ-10, prijatých 1.mája 2004. Zhodnotenie vývoja pred a po zavedení meny

Od rozšírenia Únie dňa 1.mája 2004, kedy 10 krajín (medzi nimi aj Česká republika) vstúpilo do EÚ, ďalšieho rozšírenia EÚ o Rumunsko a Bulharsko dňa 1.januára 2007 a- zatiaľ posledného- rozšírenia Únie o Chorvátsko (stalo sa členom EÚ dňa 1.júla 2013), niekoľkí nováčikovia vstúpili do eurozóny. Medzi nich patria Slovinsko, Malta, Cyprus, Slovensko, Estónsko a pomerne nedávno Lotyšsko. Aj tu vyberieme niektoré krajiny ako príklad (pre Českú republiku má význam najmä zavedenie eura v postkomunistických krajinách, ako Slovinsko, Slovensko, Estónsko a Lotyšsko). Nakoľko Slovensku venujeme celú jednu kapitolu, popíšeme teraz proces prijatia eura v dvoch z troch spomínaných krajín- v Slovinsku a Estónsku.

9.Slovinsko

Jeden z najúspešnejších postkomunistických štátov, produktivitou svojho hospodárstva predstihol dokonca aj niektoré staršie členské štáty EÚ (napr. Portugalsko). Silné naviazanie na ekonomiky krajín západnej Európy ešte pred vstupom do EÚ sa po 1.máji 2004 len posilnilo. Necelé 2 roky od vstupu do EÚ podala krajina žiadosť o posúdenie, či spĺňa podmienky na prijatie eura. Následná správa⁴² hodnotila veľmi pozitívne ekonomické ukazovatele slovinského hospodárstva a nenašiel sa dôvod

---

⁴⁰ Zdroj: <http://www.novinky.cz/ekonomika/277945-chmurna-kalkulace-rozpad-eurozony-by-mohl-stat-vice-nez-tri-biliony-eur.html>

⁴¹ Sychra, Zd. (2009): Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU. Brno: IIPS MU- MPÚ MU, str. 165

⁴² Túto správu pripravujú ECB a EK každé dva roky, resp. na požiadanie členského štátu s výnimkou a týka sa stavu plnenia konvergentných kritérií.

na to, aby krajina do eurozóny nemohla vstúpiť (v posudzovanom období totiž žiadala o rovnaké posúdenie aj Litva, ktorá však neuspela). Dňa 1.1.2007 sa Slovinsko stalo ďalším plnoprávnym členom EMÚ; euro bolo prijaté metódou veľkého tresku.

10.Estónsko

Podobne ako Slovensko, aj Estónsko prijalo euro na pozadí ekonomickej recesie, ktorá sa ho (rovnako ako Slovenska) citeľne dotkla. Medzi pobaltskými krajinami bývalého ZSSR malo Estónsko najväčšiu nádej na skoré prijatie eura (šťasti pre svoje blízke hospodárske styky s Fínskom). Tesne pred rozhodnutím o jeho prijatí do eurozóny parametre krajiny s rezervou spĺňali maastrichtské kritériá. Správa zhodnotila hospodárstvo Estónska ako veľmi flexibilné a schopné udržať si stanovenú pozíciu (vzhľadom na terajší stav je to dosť pravdepodobné). Estónsko však v značnej miere podporuje aj vstup svojich susedov Litvy a Poľska do EMÚ- a to najmä kvôli obchodnému partnerstvu . Od 1.januára 2011 je 17.členom eurozóny.

V režime ERM II naďalej zostáva nádejný kandidát na zavedenie jednotnej meny, a to Litva. Lotyšsko sa 1.januára 2014 stalo 18.členom eurozóny; vzhľadom na nízku cenovú hladinu v krajine sa očakáva vyššia inflácia oproti ostatným krajinám eurozóny. Okrem nich sú ďalšími kandidátmi na členov euroklubu aj Poľsko a Bulharsko. Ostatné krajiny, ak nepočítame tradičných odporcov eura, nemajú ani v blízkej budúcnosti v pláne do EMÚ vstúpiť (napríklad Maďarsko a Česká republika).Vplyvom súčasného stavu v celej Európskej únii sa však hromadný záujem krajín o vstup do eurozóny v blízkej budúcnosti neočakáva.

Najdlhšie používa menu euro Slovinsko, patriace svojho času medzi najvyspelejšie postkomunistické krajiny. Prvé roky používania eura aj tu priniesli rovnaký či podobný scenár ako v ostatných členských krajinách eurozóny- postupné zdražovanie. To však v krajine trvá dlhodobo (hoci Slovinsko nebolo výrazne dotknuté vojnou v bývalej Juhoslávii v rokoch 1992-1995) a je málo pravdepodobné, že zavedenie novej meny- bez pôsobenia iných faktorov- mohlo výraznejšie ovplyvniť mieru inflácie. Veľmi pozitívne bola hodnotená aj informačná kampaň o eure v Slovinsku; podľa výsledkov drvivá väčšina občanov bola spokojná s podanými informáciami i samotným prechodom na euro. Nasledovalo niekoľko rokov spokojnosti a hospodárskeho rastu, krajina profitovala predovšetkým z vývozu. Zaujímavosťou v

tomto smere je, že Slovinská republika si dlhodobo zachovávala vysoký podiel podnikov vlastnených štátom (napr. bánk) a pomerne úspešne pôsobiacich na domácom trhu.

Médiá však pomerne nedávno uviedli správu, že Slovinsko začína mať problémy s vysokým zadĺžením a stratou odbytkov pre svoje výrobky. To pre krajinu, významne exportne orientovanú, znamená pokles výroby a prepúšťanie. Dokonca sa hovorilo o Slovinsku ako o možnom ďalšom kandidátovi na pomoc z ESM- eurovalu. Posledné správy z tejto krajiny hovoria o predaji podnikov, ktoré vlastní štát (sú medzi nimi aj banky).

Malta a Cyprus prijali euro približne rok po Slovinsku. Scenár po prijatí sa podobal na ten slovinský. Maltská informačná kampaň dostala podobné hodnotenie, ako tá slovinská; iniciatívu FAIR ocenila dokonca i Európska komisia. Po rokoch fungovania novej meny zo strany Malty nie sú prítomné žiadne výrazné problémy. Cyprus, považovaný za finančný a daňový raj, však v nedávnej dobe- marec 2013- zasiahla blízka hrozba bankrotu. Riešením bolo dočasné uzavretie bánk a obmedzenie pohybu kapitálu z a do krajiny. Keďže Cyprus je dlhodobo veľmi lákavý pre banky nielen z EÚ, ale i z tretích krajín, dosah tohto opatrenia cyperskej vlády sa premietol i za hranice Únie. Negatívne ohlasy prišli najmä z Ruska. Dlhodobo nebolo vyriešené poskytnutie pomoci tomuto štátu; nakoniec došlo k uzatvoreniu dohody, že na odvrátení nebezpečnej hrozby bankrotu krajiny sa bude podieľať sčasti svojimi vkladmi i súkromný sektor- sporitelia.

V súvislosti s touto kauzou nám napadá otázka, ktorá sa týka inštitútu poistenia vkladov klientov bánk. Obvyklé je, že na toto slúžia fondy, kam prispievajú všetky banky časťou svojich peňazí. Môžeme síce na jednej strane namietat', že v prípade obrovských bánk by príslušný fond mal veľké ťažkosti s vyplatením všetkých garantovaných vkladov. Na druhej strane, ide o zvýhodňovanie bánk voči ostatným podnikateľom na trhu, a to bez výraznejšej možnosti dohľadu nad potenciálnym zneužitím tohto postavenia. Opodstatnenosť tohto kroku môžeme vidieť len vo výraznom previazaní bánk so štátmi, ktoré si od nich požičiavajú peniaze na zaistenie chodu jednotlivých krajín.

Prebudovanie EÚ federalisticky ako USA podľa nás nemá ďaleko od konečnej realizácie. A to už len kvôli tomu, že bez politickej únie hrozí prehlbovanie nestability menovej únie. Zmluvy, ktorými sa riadi fungovanie únijných inštitúcií, sa o tomto nezmieňujú- píše sa tam dokonca o nemožnosti tohto konania. Ale predsa, aj v tomto prípade môžeme pristúpiť k uplatneniu klauzuly rebus sic stantibus (platnosť zmluvy iba za predpokladu nezmenených podmienok). Proces zmeny zmlúv je veľmi zložitý a časovo náročný, preto sa do budúcnosti tak presadzoval a presadzuje federalistický väčšinový model. Tento koncept, ktorý na prvý pohľad nepripadá úplne spravodlivý, ním naozaj nie je. V právnom štáte by vždy mala byť väzba na členstvo v určitom zoskupení, na akejkoľvek úrovni podmienená dodržiavaním ťažiskových zásad stanovených v právnom poriadku ako záväzných a nezmeniteľných (tak je to v ústavnom poriadku Českej republiky). Proces vystúpenia z Únie je v zmluvách podchytený. Nevieme si však pri dnešnom stupni previazania jednotlivých trhov členských štátov EÚ dobre predstaviť odpadnutie čo i len jedinej krajiny- a to i napriek rôznym hlasom (i z odborných kruhov), ktoré sa touto alternatívou zaoberajú⁴³.

---

⁴³ Ako napr. tu: <http://www.novinky.cz/ekonomika/316791-rozdelte-eurozonu-volaji-ekonomove-je-mez-nimi-i-viceguverner-cnb-hampl.html>

3.Slovenská republika a euro

3.1 Plánovanie prijatia eura v Slovenskej republike, postupný proces realizácie plánu (všeobecný politický konsenzus), obdobie tesne pred vstupom do eurozóny

Slovenská republika mala od začiatku svojej existencie túžbu (či chuť) stať sa členom Európskej únie. V tomto úsilí nadviazala na predchádzajúce snahy ČSFR. Prvým krokom k členstvu v EÚ bolo uzatvorenie Európskej dohody o pridružení SR k EÚ, ktorá nadobudla platnosť 1.februára 1995. Po prekonaní izolácie, ktorú krajina zažila zo strany zahraničia kvôli politike vlády Vladimíra Mečiara, pravicová vláda na čele s Mikulášom Dzurindom začala užšie spolupracovať s orgánmi Únie. Postupne dochádzalo k plneniu záväzkov a menil sa aj postoj zahraničia voči Slovensku, a to smerom k lepšiemu. Myšlienka eura a jeho realizácie v priestore únijských členských štátov sa u slovenských čelných predstaviteľov stretla s kladným postojom.

Na odbornej úrovni sa o eure začalo diskutovať v roku 2002, no prvý krok na ceste do eurozóny bol urobený dňa 16. júla 2003, kedy vtedajšia vláda SR schválila Stratégiu prijatia eura v SR- tú vypracovala Národná banka Slovenska v spolupráci s Ministerstvom financií SR. Samotný Národný plán zavedenia eura bol schválený približne o dva roky neskôr. Bol dvakrát aktualizovaný- v marci 2007 a apríli 2008. Na jeho vypracovaní sa podieľali mnohé inštitúcie, nevynímajúc Národnú banku Slovenska a Ministerstvo financií Slovenskej republiky, pričom úlohu vypracovať tento plán schválila vláda SR svojím uznesením č.862/2004. Počítalo sa, okrem iného, so zavedením eura bez prechodného obdobia, tzv. mechanizmom Veľký tresk (Big-Bang).

Ako kľúčový dátum, tzv. deň €, bol stanovený 1.január 2009, kedy sa predpokladalo splnenie konvergentných kritérií. Ako alternatívny dátum vstupu do eurozóny bol určený 1.január 2008- ale iba v tom prípade, ak by vtedy prebiehajúca dôchodková reforma, teda jej náklady, nenavýšili celkový deficit verejných financií. Guvernér NBS a minister financií SR boli poverení rokovaním o vstupe do mechanizmu ERM II a tiež o určení centrálnej parity slovenskej koruny voči euru (SKK/EUR).

Proces určenia centrálnej parity podliehal utajeniu. Dňa 28.novembra 2005

slovenská koruna vstúpila do mechanizmu ERM II, so stanovením centrálnej parity na úrovni 38,4550 SKK/EUR. O mesiac neskôr bol vytvorený post splnomocnenca vlády pre zavedenie eura. Ako prvý nastúpil do funkcie Ivan Štefanec.

Postupne sa vytvorila sústava orgánov, ktoré prevzali časť zodpovednosti za zavedenie eura na Slovensku. Na čele stál Národný koordinačný výbor ako najvyšší riadiaci a koordinačný orgán. Ďalej boli vytvorené pracovné výbory, a to konkrétne: pre banky a finančný sektor, verejnú správu, nefinančný sektor a ochranu spotrebiteľa, legislatívu a komunikáciu. Pre veľké podniky a ústredné orgány štátnej správy boli vydané odporúčania na zriadenie pracovných skupín, ktoré by sa pre interné účely špecializovali na zavedenie eura na Slovensku.

Zaujímavé a dôležité na tomto fakte je, že toto smerovanie sa výrazne nezmenilo ani po zmene vlády vo voľbách v roku 2006, kedy na 4 roky prevzala moc ľavicovo zameraná koalícia pod vedením Róberta Fica. Tu môžeme jasne vidieť, že nestačí len stanovenie cieľového dátumu zavedenia eura a dôsledná príprava naň, ale tiež (a najmä) politický konsenzus v tejto otázke. Práve vláda premiéra Róberta Fica doťahovala s pomocou odborníkov do konca rozbehnutý proces prijatia jednotnej európskej meny za svoju v Slovenskej republike. Post splnomocnenca vlády zastával Igor Barát, neskôr ocenený za svoje úsilie, korunované dostatočným úspechom. Minimálne rovnako myslíme však, že aj výraznejšie- treba oceniť prácu tímu odborníkov v Národnej banke Slovenska, ktorej guvernérom v tomto rozhodujúcom období bol Ivan Šramko.

Dňa 19.marca 2007 došlo k zmene centrálnej parity na hodnotu 35, 4424 SKK/EUR. Konečným výmenným kurzom sa stala hodnota 30, 1260 SKK/EUR, stanovená 29. mája 2008. Dňa 8.júla 2008 Rada svojím rozhodnutím schválila zrušenie výnimky pre Slovensko (ku dňu 1.januáru 2009), a tým pádom potvrdila splnenie podmienok na prijatie jednotnej meny.

Tento počín sa postupom času stal veľmi odvážnym, lebo kvôli vývoju na svetových trhoch sa slovenská ekonomika začala postupne spomaľovať. Zároveň sa objavil opäť starý známy nešvár z 90.rokov- zvyšujúca sa nezamestnanosť. Z nej však najviac ťažkostí spôsobuje štrukturálna zložka nezamestnanosti, ktorá je stále vysoká. Dosiaľ používané úpravy pravidiel pracovného trhu udržujú (zrejme zbytočne) niektoré pracovné miesta- namiesto toho, aby skôr zlepšili flexibilitu zamestnávania a podporu pre vytváranie nových pracovných miest. Na výšku nezamestnanosti negatívne vplýva

aj rozhodnutie o postupnom predlžovaní veku odchodu do dôchodku.

Zo strany opozície boli na ľavicovú vládu vyvíjané tlaky, aby prehodnotila načasovanie vstupu do eurozóny- práve s ohľadom na vyhliadky ekonomiky. Musíme dodať, že materiály týkajúce sa zavedenia eura s týmto scenárom počítali (napr. Konkretizácia, list 9). Ľavicoví politici však nedbali na tieto nepriaznivé hlasy, čo podľa nášho názoru pomohlo k tomu, že dnes už vyše päť rokov funguje euro na Slovensku viac či menej bezproblémovo. Pravdou je, že za týmto výborným výsledkom stojí spolupráca politikov s najvýznamnejšími slovenskými odborníkmi v oblasti bánk.

Dodáme ešte, že za cieleným vstupom do eurozóny stála aj obava o možnú stratu prínosov, ktoré- podľa vypracovaných štúdií- malo euro Slovenskej republiky priniesť.

Zo strany pracovníkov Národnej banky Slovenska a Štatistického úradu Slovenskej republiky boli (vo vzájomnej spolupráci) vypracované postupne dokumenty, týkajúce sa predpokladaného vplyvu eura na slovenské obyvateľstvo, podnikateľskú sféru, hospodárstvo či finančný trh. Ich výsledky sú rozvedené a konfrontované v práci, a to najmä s výsledkami z dotazníkového prieskumu, zameraného na reálne fungovanie eura niekoľko rokov po jeho zavedení.

Pocity ľudí, spojené s novou menou, boli na začiatku veľmi rozpačité. Akonáhle sa v médiách objavili informácie, že Slovensko má nasledovať Slovinsko na ceste do eurozóny, šíрили sa pochybnosti o tom, či sa podarí tento proces zdarne dokončiť a ak áno, či bude počas neho aj zaistenie čo najobjektívnejších správ pre obyvateľstvo o novej mene. Mnohí ľudia si totiž pamätali výmenu korún v roku 1993, ktorá síce nemala nejaký podstatne nepriaznivý priebeh, no asi sa neskôr ukázalo, že nebol až taký hladký. Toto však nie je nič prekvapivé, ak vezmeme do úvahy fakt, že na Slovensku počas prvých mesiacov jeho samostatnosti chýbali niektorí odborníci a tí, ktorí sa im kvalifikáciou priblížili, sa doslova „učili za chodu“.

Informačná kampaň, ktorú spustila v marci roku 2008 Národná banka Slovenska spolu s príslušnými subjektmi (podieľajúcimi sa na príprave výmeny platidla) a trvala približne rok, mala byť akýmsi garantom objektivity správ o eure. Totižto, médiá na Slovensku nemajú mieru v objektivite podávania správ o určitých udalostiach a navyiac majú vo zvyku kritizovať akékoľvek vládne opatrenie- bez toho, aby mu dali pomyselný čas na realizáciu. Preto sme ocenili snahu NBS a jej spolupracovníkov prinášať kvalitné informácie o novej mene euro, pričom bol vytvorený priestor aj na podávanie otázok a

viedla sa široká diskusia. Nechýbala ani spolupráca s európskymi inštitúciami, ktorá sa tentokrát neniesla len v duchu poníženého prijímania všetkého, ale ozajstnej spolupráce. Špeciálne však treba spomenúť kooperáciu s Rakúskou národnou bankou, na základe ktorej sa využili skúsenosti zo susednej krajiny a aj jej konzultačná pomoc.

Obr.1 Euro panáčik

Obr.2 Euro naša mena

Obidva obrázky boli symbolmi euro kampane na Slovensku.

Zdroj:

Obr.1 Lacina, L., Rozmahel, P. a kol.(2010): Euro: ano-ne? Praha: Alfa Nakladatelství, str.238

Obr.2 Zdroj: http://www.euromena.sk/euroSK_april08_web/10057c, list 78

Kampaň zasahovala ako väčšinové obyvateľstvo, tak aj menšiny. Predstavitelia kampane sa neváhali dokonca spojiť s istou rómskou hudobnou skupinou. Tá potom vydala zrozumiteľné CD o eure v rómskom jazyku, ale v štýle vlastnom tomuto etniku.

Po stanovení konečného konverzného kurzu došlo k zintenzívneniu kampane. Dôraz bol kladený na duálne zobrazovanie cien, ktoré bolo povinné najneskôr jeden mesiac odo dňa stanovenia konverzného kurzu (konkrétne od 24.augusta 2008) až do konca roka 2009. Dobrovoľne ešte nasledujúcich 6 mesiacov, tj. do 30.júna 2010.

Kampaň mala niekoľko fáz. Začala sa uvádzaním informácií o novej mene, a to ako pre bežných občanov (spôsob zavedenia novej meny, výmena peňazí), tak aj pre podnikateľov (výzva na prijatie zásad pre bezproblémový prechod na novú menu, dôraz na povinné duálne zobrazovanie⁴⁴ cien). Pokračovala rozšírením okruhu dotknutých osôb na novinárov, pedagógov, dôchodcov či neziskové organizácie. Zároveň postupne zosilňovala svoju intenzitu- a to tým viac, čím sa blížil rozhodujúci okamih- zavedenie novej meny.

⁴⁴ To však nebolo povinné vo vzťahoch medzi právnickými osobami a podnikateľmi navzájom.

Najintenzívnejšia kampaň prebiehala medzi septembrom a decembrom 2008. Koncom septembra 2008 bol umiestnený megabillboard na budove NBS v Bratislave.

Veľmi závažným sa ukázalo stotožnenie občanov s novou menou. Ako je všeobecne známe, bankovky⁴⁵ meny euro sú všetky v každej krajine rovnaké, a to na rubovej i lícnej strane. Mince však majú spoločnú len tzv. európsku stranu, čím je daný priestor na vytvorenie národných motívov na minciach. Slovenské euromince majú nasledujúce motívy: dvojkriž na trojvrší (nominálne hodnoty 2 €, 1 €), Bratislavský hrad (nominálne hodnoty 0,50 €, 0,20 €, 0,10 €) a vrch Kriváň (nominálne hodnoty 0,05 €, 0,02 €, 0,01 €). Tieto symboly sú zobrazené na rubovej strane euromincí. Dňa 19. augusta 2008 sa začala razba slovenských euromincí v Mincovní Kremnica, š.p.

Do kampane sa svojím spôsobom zapojili aj podnikatelia. Dôkazom toho je vypracovanie Etického kódexu pre zavedenie eura, a to spoluprácou splnomocnenca vlády pre zavedenie eura a Podnikateľskej aliancie Slovenska. Okrem záväzku bezdôvodne nezvyšovať ceny⁴⁶ sa v ňom písalo aj o zapojení sa podnikateľov do informovania verejnosti a súčinnosti pri výmene platidla počas tzv. obdobia duálneho obehu⁴⁷ v dňoch 1. až 16. januára 2009. Pre ochranu podnikateľov, aby sa ich obchody nestali „zmenárňami“, bol určený § 4 ods.4 generálneho zákona. Po 1. januári sa slovenská koruna stala denomináciou⁴⁸ eura; pred týmto dátumom to bolo naopak.

Využívanie mediálneho priestoru hodnotíme ako dostatočné. Možno namietat, že by bolo potrebné aj viac, ale podľa nás by to bolo zbytočné zachádzanie do detailov. Kto totiž chcel byť informovaný, údaje si našiel a kto nie, tak i brožúry a eurokalkulačka (ktoré boli distribuované do všetkých domácností) mu boli nanič.

Pozitívne hodnotíme aj- hoci skromnú- možnosť predzásobiť sa tzv. eurobalíčkami s mincami novej meny za vtedajších 500 Sk v hodnote 16,60 € na jeseň roku 2008. Podľa dostupných informácií sa rýchlo vypredali. Pritom sa objavila správa, že NBS na ich predaji strácala- pri dodržiavaní zásady nepoškodiť občana.

V rovnakom období- na jeseň 2008- sa zintenzívnil objem bankových vkladov v Slovenskej republike. Zrejme z toho dôvodu, aby ku konverzii koruny na euro došlo čo najjednoduchším spôsobom.

---

⁴⁵ Pre Slovensko bankovky dodala Rakúska národná banka.

⁴⁶ Neprehľadnosť cien v eurách bola považovaná tiež za možný problém.

⁴⁷ Z povinností duálneho obehu boli vyňaté automaty.

⁴⁸ denominácia- označenie, menovanie, nazvanie

Zavedenie eura v Slovenskej republike bolo ukotvené do právneho poriadku⁴⁹ jednak na európskej úrovni- prijatím nariadenia 693/2008, ktoré menilo a doplnilo nariadenie 974/98, jednak generálnym zákonom o prijatí eura 659/2007 Z.z. (a celkovou novelizáciou cca 100 zákonov a 50 ďalších právnych predpisov). Zákon je dielom spolupráce NBS a MF SR; stal sa účinným od 1.januára 2008, okrem ustanovení s účinnosťou od 1.januára 2009. Obidva predpisy obsahujú základný rámec, na základe ktorého boli vydávané ostatné vykonávacie právne predpisy, týkajúce sa výmeny slovenskej koruny za euro. Ako zaujímavosť uvádzame, že napriek nespornej účelnosti vytvorenia takéhoto tzv. generálneho zákona o eure, nie všetky krajiny, ktoré euro prijali, zároveň takýto zákon legislatívne schválili.

Celkovo právne predpisy, ktoré sa týkajú úpravy eura v SR, možno rozdeliť do 3 skupín: prvá- tam zaradíme generálny zákon, druhá- predpisy, ktoré musia byť novelizované k 1.januáru 2009 a tretia- predpisy, ktoré sa budú novelizovať priebežne po 1.januári 2009.

Dôležitú úlohu v procese zavedenia eura zohrala Národná banka Slovenska (NBS⁵⁰) a obchodné banky, pôsobiace na slovenskom trhu. NBS spolu s finančným sektorom mala zodpovednosť za zavedenie eura do hotovostného aj bezhotovostného obehu; tiež za napojenie sa na platobný systém TARGET2. Okrem neho však na Slovensku funguje aj pridružený platobný systém EURO SIPS. Po vstupe SR do eurozóny sa predpokladalo zvýšenie dôveryhodnosti NBS.

Banky sa mali najmä predzásobiť eurovou hotovosťou, pripraviť svojich pracovníkov na nakladanie s novou menou v praxi a na sústreďovanie slovenskej koruny a jej výmenu za euro (bezplatne však len pri splnení stanovených podmienok). Medzi subjektmi finančného trhu práve banky mali znášať najvýznamnejší podiel dopadu zavedenia eura v SR- a to najmä výpadky príjmov zo zmenárenských služieb. Banky tiež, okrem iného, žiadali, aby deň 2.január 2009 bol dňom pracovného pokoja, resp. nebankovým dňom.

---

⁴⁹ Slovensko, podobne ako predtým Slovinsko, Malta a Cyprus, sa vydalo cestou postupnej zmeny právneho poriadku v súvislosti so vstupom do eurozóny. Zdroj: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.zavedenieura.cz%2Fassets%2Fcs%2Fmedia%2FEuro-legislativa_Priprava-pravniho-prostredi-na-zavedeni-eura-v-CR.pdf&ei=EBICU5XoJ8buswaa4YH4Dw&usg=AFQjCNHbk-36Q6ZSaJSj6PR5-gtZlpQYOO listy 3,4

⁵⁰ NBS niesla tiež zodpovednosť za stiahnutie a ničenie slovenských bankoviek a mincí, čo začala vykonávať od druhého polroka 2008.

3.2 Prijatie eura v Slovenskej republike, jeho všeobecné dopady a prvých päť rokov fungovania eura v krajine

Slávnostné uvedenie eura do života prebehlo 1.januára 2009⁵¹, kedy si niečo po polnoci čelní predstavitelia vtedajšej slovenskej vlády vytiahli prvé eurobankovky z bankomatu. V ten istý deň oficiálne prešla zodpovednosť za menovú politiku z NBS na ECB- toto vzdanie sa nezávislej menovej politiky malo priniesť stratu cca 0,04 % HDP.

V prvých dňoch januára 2009 bol zaznamenaný pomalší nástup novej meny voči korune (oproti rovnakému procesu v krajinách, ktoré už euro prijali), čo však NBS odmietla.

Priebeh obdobia výmeny slovenskej koruny za euro sprostredkujeme len zo skúseností od našich blízkych a kamarátov: napriek pomerne krátkej dobe bol prechod celkom plynulý- vyskytli sa síce aj nejaké nedorozumenia, ale bolo to spôsobené najmä nervozitou čerstvo zaškolených pracovníkov pri narábaní s novým platidlom. A aj neochotou niektorých jednotlivcov zbaviť sa vopred slovenských korún a používať novú menu.

Štatistický úrad Slovenskej republiky už od augusta 2008 dostal za úlohu vo zvýšenej miere sledovať vývoj miery inflácie vybraných komodít a v kratších intervaloch, než obvykle- konkrétne išlo o 194 komodít a desaťdňové intervaly. Odo dňa zavedenia eura do Troch kráľov (1.január až 6.január 2009) vykonal prieskum dokonca dvakrát, a to na vybranej vzorke 60 výrobkov a služieb. Meraním sa zistilo, že celkový príspevok zavedenia eura k inflácii sa pohyboval v intervale 0,12 až 0,15 percentuálneho bodu.⁵² Neprejavil sa tak predpovedaný scenár náhleho zvýšenia cien v Slovenskej republike po zavedení eura- hoci nemôžeme povedať, že niektoré položky spotrebného koša v priemere nezdraželi. Čiže aj na Slovensku- podobne ako v ostatných krajinách eurozóny- sa čiastočne prejavil tzv. changeover efekt.

Krátko po zavedení eura v prieskume 93 % slovenského obyvateľstva uviedlo, že sú spokojní s informáciami o eure z informačnej kampane a 90 % opýtaných uviedlo, že subjektívne svoje vlastné informácie o novej mene považuje za dostatočné. Medzi

---

⁵¹ Pri nezavedení eura sa predpokladala ročná strata cca 0,7 % HDP.

⁵² Inflácia v januári medzimesačne dosiahla 0,3 % a medziročne 2,7 %. Zdroj: http://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2009/biatec0309.pdf, listy 16,17,19

najdôležitejšie informačné kanály boli uvedené televízia, tlač, internet, rodina a priatelia; tiež zásielky do domácností. Mnohé obce ocenili informačné služby špeciálneho automobilu- Euromobilu, ktorý im priniesol informácie o novej mene.

Ďalšie mesiace a roky používania novej meny sa niesli v znamení zvykania si na nové platidlo⁵³. Prepočítavanie na slovenské koruny dlho zostávalo prítomné u väčšiny obyvateľstva. A to bez ohľadu na región. V súčasnej dobe však nie je také markantné, ako v období tesne po zavedení eura. Zanikne postupne s tým, ako bude vymierať generácia, ktorú takmer po celý život sprevádzala koruna.

Euro prinieslo síce stabilitu do Slovenskej republiky, no na druhej strane mu vzalo sčasti konkurencieschopnosť jeho produkcie. Krátko po zavedení eura v SR totiž došlo k dočasnému zhoršeniu konkurencieschopnosti slovenských podnikov voči podnikom v okolitých krajinách, ktoré devalvovali svoju menu voči euru (Česká republika, Maďarsko, Poľsko). Znáмым príkladom sú doslova nájazdy slovenských nakupovaniachtivých spotrebiteľov do okolitých štátov v období posilnenia eura. U nás, na východnom Slovensku, je v kurze stále Poľsko a Ukrajina. Kvalita výrobkov z týchto krajín je síce už poznamenaná aférami (skôr výrobkov z Poľska), ale v oblasti Zemplína pracujúci ľudia zväčša nemajú dostatočne vysoké mzdy či platy, aby si mohli kupovať pravidelne slovenské výrobky- a to aj vtedy, ak by chceli. Môžeme povedať, že niektoré „rýdzo“ slovenské produkty sa tak stali exkluzívnym tovarom- tiež aj z dôvodu, že majitelia spoločností na ich výrobu to tak chceli. Čiastočnú vinu na tomto neutešenom stave však nesie štát- svojim zaťažením spoločností, následkom ktorého nemajú možnosť konkurovať v najcitlivejšej otázke pre väčšinu dnešných spotrebiteľov- v cene. V poslednom období (september 2013, október 2013) sa objavili správy o rozdielnych maržiach na slovenské a zahraničné produkty v niektorých obchodných reťazcoch.

Na čo však euro podľa mienky ľudí negatívne vplýva najviac, je turizmus. Na Slovensku sa v roku 2009 prejavil veľký útlm v počte návštevnosti zahraničnými turistami, a to najviac zo všetkých krajín EÚ. Mnohí podnikatelia v tomto odvetví sa sťažujú na úbytok poľských turistov, ktorí kedysi výrazne plnili ubytovacie a stravovacie kapacity v našom regióne. Nikto ich zatiaľ dostatočne nenahradil, a tak prevádzky turistického ruchu často len prežívajú. No ich neutešený stav nie je spôsobený určite len eurom. Problémom zostáva stále typický prístup, ktorý sa opiera o

---

⁵³ „Príchod eura ... nemal znamenať nič viac ako mentálny prechod na menšie cifry.“

Zdroj: <http://www.euromena.sk/euro-ocami-ekonomov/9624s>

slabú úctu k zákazníkovi a nie vždy primerané ceny za služby. To si však každý podnikateľ musí uvedomiť a vyriešiť sám. Negatívom je aj slabá podpora zo strany štátu a celková propagácia turistiky.

V každodennom styku sa obyčajní ľudia pohoršujú nad drobnými euromincami. Najmä dôchodcovia hromžia nad malými číslami a písmom; jedna z nich tieto mince trefne nazvala „blšky“. A ani kňazi ich neradi vidia pri zbierkach počas omší- na obranu veriacich, ktorých v kostoloch často reprezentujú práve ľudia na penzii a sociálne odkázaní, však musíme dodať, že by radi dali aj viac, ale jednoducho na to nemajú. Beztak ich rozpočty bývajú dosť napäté.

Okrem malých mincí mnoho obyčajných ľudí hnevá aj zvýšená prítomnosť mincí v peňaženkách. Preto sa opäť dostávajú do popredia mešce či špeciálne vrecúška (alebo aj ponožky). Klasické peňaženky totiž nemávajú takú výdrž s toľkou hĺbkou drobných mincí.

Pracujúci mimo štátov eurozóny (v Českej republike, Veľkej Británii či Švajčiarsku; nepočítame krajiny ako USA alebo Kanada) majú stále dilemu, či zarobia dostatok peňazí na to, aby sa im práca v zahraničí vyplatila. Pri návrate domov bývajú konfrontovaní svojimi drahými polovičkami ako viac či menej schopní živitelia či živiteľky rodín- s ohľadom na kurzový pohyb meny v štáte, kde pracujú, voči euru.

Vplyv eura na zdražovanie cien tovarov by sme nevideli taký výrazný. A to aj v tom prípade, ak odhliadneme od prognóz, ktoré hovorili o vplyve na bežnú hodnotu inflácie približne 0,3 až 0,5 percentuálnymi bodmi- v súvislosti s novou menou. Negatívnymi ohlasmi na euro sa len prejavilo tvrdenie o vnímanej inflácii medzi spotrebiteľmi. Musíme dodať, že rast cien významne ovplyvňujú aj iné faktory, než výmena platidla- spomeňme si len na zlú úrodu pšenice pred pár rokmi a skokové zvýšenie cien pečiva či pohyby ceny ropy.

To, že sa bežným spotrebiteľom zdá, že za tovary a služby platia viac, má však pôvod aj inde- v nevyhnutnom poklese reálnych miezd. Tie znehodnocuje inflácia, bez ohľadu na to, či je kríza alebo konjunktúra. Napriek zlej ekonomickej situácii, ktorá trvá už niečo vyše päť rokov, sa každoročne (ak nie aj častejšie) zvyšujú ceny životne dôležitých statkov (potraviny, lieky, bývanie, ošatenie), naopak klesajú ceny tých menej dôležitých (automobily, spotrebná elektronika). Okrem inflácie je veľkým negatívom aj daňová sadzba DPH na základné tovary na Slovensku, ktorá je 20 %. To- spolu s

pravidelnými nákupmi dôležitých statkov- prináša nevyhnutne spotrebiteľom pocit, že tak ako predtým so slovenskou korunou, aj teraz s eurom majú relatívne nízku reálnu šancu mať sa lepšie. Vzhľadom na slabé možnosti zamestnať sa na slovenskom pracovnom trhu za primeranú mzdu, ak sa nezamestnajú v zahraničí, obvykle ich životná úroveň stagnuje. Tento nepríjemný fakt zhoršujú médiá šírením málo pravdivých a nevyvážených informácií o živote vo vyspelých krajinách, najmä v západnej a severnej Európe. Zo zistení od ľudí, ktorí pracovali v západnej Európe alebo v USA či Kanade (a vrátili sa po určitom čase domov), cítiť vo vzťahu k tomuto tvrdeniu iróniu. Áno, ich zárobky sú vyššie, taktiež ich životná úroveň, no práca býva namáhavejšia a nie sú neobvyklé ani prípady, kedy ľudia majú aj dve, tri pracovné úväzky, aby užívali seba, prípadne svoje rodiny.

Čo však maximálne podryva dôveru ľudí v euro ako spoločnú menu, sú nešťastné vyjadrenia odborníkov, vytrhnuté z kontextu. Vznikajú obvykle pri rozhovoroch týchto expertov pre menej seriózne médiá. Dochádza vtedy k úpravám textu tak, aby to vyhovovalo predstavám vlastníkov médiá alebo iným osobám, podieľajúcim sa na tvorbe konečného produktu. Sú pritom ľudia- čitatelia týchto médií, vnímajúci údaje v danom médiu uvedené ako jednoznačne pravdivé- a už sme pri jadre problému. Vzdelanie značnej skupiny obyvateľov im nedovoľuje pochopiť zložité informačné materiály, zverejňované zodpovednými inštitúciami- z tohto dôvodu čítajú čokoľvek dostupnejšie. Bez ohľadu na kvalitu. Ak to skonkretizujeme, výrok guvernéra národnej banky daného štátu má určite vyššiu argumentačnú váhu, než nejakého šuhaja v krčme, pracujúceho po celý svoj doterajší produktívny vek v hore ako drevorubač. Nemyslíme tým, že by nutne mali byť zahmlievane negatívne skutočnosti; to by poprelo samotnú podstatu demokracie, tj. nezamlčovať čokoľvek, najmä páľčivé problémy. Skôr by bolo dobré, ak by rozhovory s odborníkmi boli podrobené výraznejšej kontrole a konštruktívnej kritike.

S odkazom na predchádzajúci odstavec sa nám vybavuje známy spor Richarda Sulíka a jeho politickej strany SaS s ostatnými členmi pravicovej koalície v roku 2010. Vtedajšia premiérka Iveta Radičová mala podporiť či nepodporiť Európsky stabilizačný mechanizmus, skrátene euroval a s hlasovaním o ňom spojila hlasovanie o dôvere svojej vláde. Výsledok je dnes už známy: Richard Sulík nezahlasoval za a privodil pád pravicovej vlády po približne dvoch rokoch jej funkčného obdobia. Terajšia vláda

Róberta Fica tento tzv. euroval schválila. Koniec koncov, nevieme, či by bola iná možnosť. Totiž, išlo v tomto prípade nielen o ekonomickú, ale predovšetkým o politickú otázku. A jej vynechanie by znamenalo izoláciu Slovenska v rámci eurozóny, čo načrtnol vtedajší prezident ECB Jean-Claude Trichet výrokom, že ak by Slovensko hlasovalo podobne a bolo by vo fáze schválenia vstupu do eurozóny, už by jeho členstvo nepodporil. (Toto jeho vyjadrenie možno chápať aj inak- teda ako vydieranie.) Vnímame rozhodnutie terajšej vlády to podporiť ako určitú voľbu medzi zlami- čas však ukáže, či išlo o to menšie alebo väčšie z nich. Nezabúdajme pritom, že Slovenská republika ručí v ESM, tzv. eurovale, pri 100 % záruke sumou 4,37 mld. €.

Nepridalo tomu ani povrchné vysvetlenie Európskeho stabilizačného mechanizmu v médiách; ľudí to proti rozhodnutiu vlády ešte viac popudilo. Ak však chceme byť plnoprávnymi členmi Európskej únie, musíme sa naučiť nielen prijímať, ale i dávať. Otázka znie, samozrejme, logicky: prečo by sme mali ručiť za cudzie dlhy, keď sme ich nespôsobili? EÚ však nie je jednota v rozmanitosti len tak- pre nič, za nič. Je to zoskupenie krajín, spätých zmluvami v dobrých i zlých časoch. A tie posledne menované nastali. Je nutné riešiť problémy s tým spojené. Akcieschopnosť jednoznačného súhlasu v únii je slabá; preto sa stále viac do popredia derie federalistický pohľad na fungovanie Európskej únie.

Okrem štandardnej výmeny slovenskej koruny za euro v dňoch 1. až 16. januára 2009 postupne dochádza aj k zmene, ktorá sa naplno prejaví až neskôr- v roku 2016. Ide o realizáciu tzv. SEPA (Single Euro Payment Area, Jednotnej oblasti platieb v eurách), ktorá sa začala 1. februára 2014, s dvojročným prechodným obdobím pre SR. Tento systém by mal umožniť platby eurom v rámci Európskej únie a Európskeho hospodárskeho priestoru, a to za rovnakých podmienok ako pri domácich platbách. Výhodou tohto systému by malo byť, že ako jednotlivci, tak aj spoločnosti by mohli realizovať svoje bankové operácie z jedného účtu pohodlne v rámci celej EÚ a EHP.

3.3 Predpokladané vplyvy eura na slovenské obyvateľstvo a podniky, súčasná situácia v Slovenskej republike

Teraz však konkrétnejšie k možným vplyvom eura na Slovensku:

U obyvateľstva sa, oprávnene, očakávali obavy zo zvyšovania cien tovarov a služieb. Zo skúseností z krajín, ktoré euro už zaviedli, však vyplynul fakt, že rast cien sa tam prejavil najmä u služieb, menej u tovarov. To isté sa malo udiť aj na Slovensku. Tiež sa prechodne po zavedení eura predpokladala znížená spotreba v dôsledku negatívnych očakávaní spotrebiteľov- neskôr však postupne mala rásť a nemala by sa podstatnejšie meniť.

Euro malo priniesť aj ľahšiu možnosť porovnania cien doma na Slovensku a v iných krajinách, kde sa platí eurom. Keďže najbližšou takouto krajinou je Rakúsko, to sa stalo v tomto prípade dôležitým ukazovateľom.

Zjednotenie úrokových sadzieb s eurozónou malo priniesť väčšie možnosti pre poskytnutie spotrebných i hypotekárnych úverov. Posledne menované úvery mali pozitívne ovplyvniť nárast hodnoty nehnuteľností, a to zvýšeným dopytom po nich.

Hospodársky rast, ktorý mal byť posilnený spoločnou menou, naďalej predpokladal znižovanie nezamestnanosti. To malo pozitívny vplyv eura ešte posilniť, pretože sa očakával väčší zisk zo zavedenia eura u obyvateľov s príjmom zo mzdy než u obyvateľov s príjmom zo sociálnych dávok.

Domácnostiam malo prospieť zníženie transakčných nákladov (odhad 0,05 % ich príjmov, resp. 0,03 % HDP). Po desiatich rokoch používania spoločnej meny sa predpokladali vyššie príjmy pre domácnosti o asi 4,6 %.

Obyvateľov sa malo dotknúť ďalšie znehodnocovanie úspor, ktoré prebiehalo aj pred vstupom do eurozóny.

U podnikov⁵⁴ bolo možné očakávať do istej miery nižšie náklady spojené so zavedením eura- oproti zakladajúcim členom eurozóny. Spôsobené to bolo tým, že v Slovenskej republike sa v tom čase stále relatívne viac podnikalo v sektore priemyslu než v sektore služieb. Práve tam sa totiž očakávali všeobecne vyššie náklady pri zavedení novej meny. Podobne vyššie náklady boli očakávané aj u živnostníkov, no v

---

⁵⁴ Slovenské podniky patria medzi jedny z najziskovejších v rámci Únie.

konečnom súčte ani toto nemalo výrazne prispieť k zväčšeniu celkových nákladov⁵⁵ spojených so zavedením eura.

V štruktúre nákladov mali najvyššiu položku (asi 60 %) tvoriť náklady spojené s potrebnými zmenami v informačných systémoch.

Úspora transakčných nákladov mala predstavovať významný dôvod pre zavedenie eura pre podniky. Odhady hovorili o hodnote približne 0,22 % HDP v čistom.⁵⁶ Najvyššiu mieru úspory transakčných nákladov mali šancu dosiahnuť veľké podniky (čo sa týka veľkosti) a priemyselne vyrábajúce podniky (čo sa týka odvetvia). Nesmieme však zabudnúť na to, že zároveň banky prišli o časť svojich príjmov a existovali očakávania, že si tento výpadok premietnu do cien iných poplatkov.

Zníženie reálnych úrokových sadzieb sa prejavilo len u sadzieb určených ECB. Komerčné banky- aj pod tlakom krízy- neznížili svoje úrokové sadzby voči konečným klientom. Argumentovali vyšším rizikom slovenských klientov, ktorých príjmy sú väčšinou nízke a hodnota úverov býva obvykle dosť vysoká.

Zavedenie eura malo tiež značne pozitívne vplývať na príliv priamych zahraničných investícií. Z určitých ukazovateľov to tak možno viditeľne odvodiť. Ťažko však všeobecne zhodnotiť, ktorá investícia zo zahraničia bola naviazaná na pripravovaný obeh meny euro na Slovensku. Mnohé zahraničné investície boli podmienené nízkymi nákladmi na prácu, stimulmi zo strany vlády a pod. Avšak pre investorov, ktorí kládli dôraz na stále pomerne nízke výrobné náklady a kvalifikovanú pracovnú silu, mohlo a môže Slovensko znamenať zaujímavú destináciu na umiestnenie svojej produkcie.

Okrem zahraničných investícií malo euro priniesť aj postupné zvýšenie zahraničného obchodu, a to až o 50 %. Toto pomerne vysoké číslo pramení zo štúdií, v ktorých sa medzi sledovanými firmami vo vyššom počte vyskytovali malé podniky.

Odstránenie časti kurzového rizika malo byť ďalším z prínosov zavedenia eura. V čistom vyjadrení to malo byť cca 0,016 % HDP.

Rast hrubého domáceho produktu (HDP) mal v nasledujúcich rokoch dosahovať hodnoty 0,7 +/- 0,3 %.

Zaujímavým faktom bolo čiastočné synchronizovanie hospodárskeho cyklu

---

⁵⁵ Pritom odhad technických jednorazových nákladov na zavedenie eura predstavoval cca 0,3 % HDP. Ich návratnosť sa odhadovala do 1 roka od dátumu zavedenia eura.

⁵⁶ Celkovo mala úspora transakčných nákladov dosiahnuť hodnotu približne 0,36 % HDP.

Slovenska s eurozónou počas rokov 2003 až 2007.

Zavedenie jednotnej meny euro sa tiež malo významne dotknúť inflácie. V dlhodobom horizonte sa očakávalo jej zvýšenie oproti ostatným krajinám eurozóny. Neskôr by sa mala spomaliť a napokon sa má priblížiť úrovni v eurozóne.

Pozitívny vplyv eura sa mal prejavíť aj v oblasti veľmi dôležitej nielen pre Slovenskú republiku: čerpanie zdrojov z EÚ.

Za dramatický pokles hospodárskeho rastu v roku 2009, teda v roku zavedenia eura, je v rozhodujúcej miere zodpovedný práve pokles zahraničného dopytu, keďže slovenská ekonomika je dlhodobo vysoko závislá od vývozu svojej produkcie. Tento stav sa veľmi nezlepšil a nezlepšuje ani v nasledujúcich rokoch.

V roku 2009 taktiež Slovensko prestalo plniť kritérium deficitu verejných financií, ktorý dosiahol 6,6 % HDP. Následne sa voči nemu začal uplatňovať postup pri nadmernom deficite.⁵⁷

Terajšie problémy Slovenskej republiky, akými sú najmä vysoká nezamestnanosť (takmer 14 %) a veľmi nízka miera tvorby nových pracovných miest, možno odôvodniť jednak nedostatočnou zladenosťou ekonomiky SR s ekonomikami eurozóny, jednak aj nedostatočnými reformami v oblasti pracovného trhu, ktoré by mohli zlepšiť situáciu mnohých jednotlivcov, vrátane dlhodobo nezamestnaných. Čiže tu môžeme povedať, že bez vhodného prostredia v štáte euro samo osebe neprinesie (a ani nemôže priniesť) predpokladanú prosperitu.

Slovenská republika, podobne ako Česká republika, má problémy s konsolidáciou svojich verejných financií. Tú dvíhajú, okrem iného, aj náklady spojené s dôchodkovou reformou. V období konjunktúry znižovaný deficit štátu sa za posledné roky pomerne rýchlym tempom zvýšil. Na porovnanie: v marci 2006 bolo zadĺženie na úrovni 35 % HDP, pričom v novembri 2013 to bolo už 55 % HDP. Schválením ústavného zákona, ktorý určil tzv. dlhovú brzdu (teda hodnotu zadĺženia, nad ktorú už nemožno ísť, a to 60 % HDP), sa vymedzili jasné hranice pre zodpovednejšiu fiškálnu politiku krajiny.⁵⁸ Objavili sa aj, najmä v poslednom období, negatívne hlasy na jeho účinnosť, pretože vraj bráni naštartovaniu ekonomiky.

⁵⁷ Tešiť nás môže iba fakt, že z eurozóny to isté postihlo ďalších 14 krajín.

⁵⁸ Schválenie zákona podobného charakteru sa očakáva aj v Českej republike.

Postupný presun výroby z pôvodných členských krajín Únie do jej nových členov napĺňa slová Európskej komisie o tom, ako euro môže napomôcť k vyššej efektívnosti alokácie zdrojov. Teda výroba sa presúva tam, kde sú najnižšie možné náklady pri vysokej produktivite s najväčším možným ziskom.

Prílev priamych zahraničných investícií tiež postupne mení štruktúru slovenskej ekonomiky, ktorá sa tak viac približuje k ekonomikám krajín eurozóny.

3.4 Anketa na regionálnej úrovni s cieľom zistiť dopady eura na obyvateľstvo

S cieľom porovnať štatistické dáta s dátami „z terénu“, urobili sme prieskum v meste Humenné a jeho širšom okolí. Uvádzame hypotézy, ktoré sme si dali za cieľ potvrdiť alebo vyvrátiť:

- 1.Očakávania od eura boli skôr pozitívne- u študentov a podnikateľov. Negatívne⁵⁹ u dôchodcov či zamestnancov.
- 2.Informačná kampaň- bez ohľadu na vyššie spomenuté- bola v prieskumoch výrazne pozitívne hodnotená- hodnoverná, vyčerpávajúca, dosť vyvážená.
- 3.K zlepšeniu životnej úrovne euro prispelo podľa prieskumov len asi u 1/3 opýtaných. Väčšina euro nevníma ako nástroj zlepšenia svojej úrovne.
- 4.S dôrazom na vplyv médií, možno uviesť, že kríza podľa vyše 75% opýtaných oslabila euro a dôveru v neho ako menu. Ostatní sa vyjadrili neutrálne, len mizivé percentá sú pozitívne naladené.
- 5.Názorové hodnotenie iných má vyjadriť stav, ako sa my, občania, vnímame navzájom a ako si rozumieme. Skôr pozitívny je náhľad opýtaných na názory politikov, podnikateľov a študentov. U ekonómov, dôchodcov a bežných občanov prevláda negatívny náhľad.
- 6.Používanie novej meny je, s menšími problémami, hodnotené pozitívne. Najväčšie výhrady sú voči množstvu a veľkosti mincí, kvôli čomu sa znásobil výskyt špeciálnych peňaženiek na mince.
- 7.Viac pozitívne je euro hodnotené vo vzťahu k cestovaniu, nákupom v zahraničí,

---

⁵⁹ „Euro budeme vnímať negatívnejšie (čo je prirodzené) najmä preto, lebo väčšie cenové nárasty budú predovšetkým pri položkách, ktoré sú malé a kupujeme ich často.“

Zdroj: <http://www.euromena.sk/euro-ocami-ekonomov/9624s>

štúdiu v zahraničí a zárobkovej činnosti. Viac negatívne u ostatných možností.

-8. Skôr negatívne voči euru sú ladení dôchodcovia, nezamestnaní, zamestnanci a malí živnostníci. Skôr pozitívne ostatní podnikatelia, pracujúci v zahraničí a študenti.

Prieskum sa uskutočnil v priebehu augusta a septembra roku 2013. Zúčastnili sa ho ľudia z rôznych sociálnych skupín. Grafy a tabuľky z prieskumu sú uvedené v samostatnej prílohe.

3.4.1 Zhrnutie výsledkov ankety

Všeobecne sa skôr pozitívne k euru vyjadrilo asi 38,9 % opýtaných, medzi ktorých možno zaradiť študentov, podnikateľov a menšiu časť zamestnancov. 50 % opýtaných sa k euru vyjadrilo skôr negatívne- boli to najmä dôchodcovia a zvyšná časť zamestnancov a minoritná časť nezamestnaných. Zvyšných 11,1 %, tvorené majoritnou časťou nezamestnaných, k tejto otázke zaujali neutrálny postoj.

Informačnú kampaň ako vyváženú ohodnotilo asi 22,2 % opýtaných. Medzi nimi prevažovali študenti a časť podnikateľov. Opačný názor zastáva dvojnásobne väčší počet opýtaných (44,4 %), s prevahou zamestnancov, dôchodcov a časti nezamestnaných. Zvyšná, cca tretina opýtaných, kam možno zaradiť zvyšnú skupinu podnikateľov a nezamestnaných, sa vyjadrila o informačnej kampani k euru ako neutrálnej.

Otázka životnej úrovne je celkovo veľmi subjektívna. Napriek tomu, že kríza zasiahla veľmi výrazne do života mnohých ľudí na Slovensku i v Českej republike (a celkovo vo svete), vyše 11,1 % opýtaných si myslí, že ich úroveň sa zlepšila. U 44,4 % opýtaných sa ich životná úroveň nezmenila. Približne rovnaké percento opýtaných však hodnotí svoju terajšiu životnú úroveň ako zhoršenú od obdobia, kedy sa na Slovensku zaviedlo euro.

Výrazne nadpolovičná väčšina opýtaných, 89 %, sa domnieva, že euro mohlo byť krízou oslabené. Nemožno sa tomu čudovať, už len kvôli správam v médiách o kurze eura voči doláru, pre mnoho ľudí na Slovensku aj o kurze eura voči českej korune, švajčiarskemu franku či britskej libe. Tieto meny uvádzame dodatočne z dôvodu, že do týchto krajín dochádza mnoho slovenských občanov za prácou a ďalší tam dlhodobo pracujú a žijú. Zvyšných 11 % je naklonených lepšie- myslia si, že kríza

sa eura nedotkne.

Otázka vnímania sa obyvateľov navzájom má svoje úskalia, predovšetkým pre ovplyvnenie médiami a celkovo negatívnym pohľadom na spoločnú menu krajín eurozóny. Napriek tomu však odráža normálny stav. U politikov sa stopercentne prejavuje ich videnie občanov ako významných presadzovateľov eura. Na tomto fakte zrejme veľa nezmenia ani euroskeptici, odhliadnuc od niektorých jedincov. U ekonómov celá 1/3 opýtaných vníma ich názory na euro neutrálne, kým niečo vyše 60 % opýtaných hodnotí to isté ako pozitívne. Podnikatelia majú podľa mienky opýtaných až u $\frac{3}{4}$ z nich pozitívny pohľad na euro. Bežní občania sú k euru celkovo naladení negatívne, a to u 89 % opýtaných. Zaujímavá situácia nastala u študentov, kde názory na ich pohľad na euro sú vzácné vyrovnané. Tradičné vnímanie dôchodcov na novinky sa potvrdilo, negatívne sa k euru stavajú podľa 94 % opýtaných.

Každodenné používanie novej meny oproti slovenskej korune je pociťované rovnako ako predtým u 1/3 opýtaných. Vyše 22 % je spokojnejších s novou menou, avšak dvojnásobný počet je ich nespokojných. Ako príklady nespokojnosti s používaním eura opýtaní uvádzali množstvo mincí, malé mince (a tým pádom aj malé písmená) či menej výrazne odlišené niektoré mince. Na bankovky sa sťažnosti nevyskytli.

Ďalšia otázka súvisela s videním vplyvu spoločnej európskej meny na niektoré oblasti života obyvateľov Slovenskej republiky. Pozitívny vplyv eura vidia opýtaní najviac na cestovaní, a to až 89 %. Za ním nasledujú nákupy v zahraničí (72 %), štúdium v zahraničí a turistický ruch (zhodne po 66,7 %). Ostatné kategórie už tak pozitívne hodnotené neboli. Negatívny vplyv eura cítia opýtaní najviac u zárobkovej činnosti (89 %), nákupov na Slovensku (83 %), pracovných príležitostí a rôznych dávok sociálnej sféry (zhodne po 77,7 %). Dve tretiny opýtaných negatívne vnímajú aj otázku daňových a poplatkových povinností.

Rozoberieme aj spektrum opýtaných: dôchodcovia 23,6 %, študenti 20,8 %, nezamestnaní 11,1 %, zamestnanci 25 % a zvyšných 19,4 % tvoria podnikatelia. Sféra študentov zahŕňa tých, ktorí študujú na Slovensku i tých, študujúcich v zahraničí. Zamestnanci boli vybraní z verejnej i súkromnej sféry. Do skupiny podnikateľov sú zaradení aj živnostníci a súkromne hospodáriaci roľníci.

3.4.2 Porovnanie výsledkov s hypotézami

Hypotéza číslo jeden bola čiastočne splnená. Odchýlky nastali u časti zamestnancov, ktorá sa vyjadřila v prospech eura. Nebol však naplnený predpoklad, že očakávania od eura boli skôr pozitívne.

Druhá hypotéza bola inšpirovaná výsledkami zo študijných materiálov, kde drvivá väčšina opýtaných hodnotila informačnú kampaň veľmi pozitívne- nad 90 %. Výsledok 22,2 % v uvedenom prieskume nepotvrdil všeobecné nadšenie z kampane- pritom významný vplyv na viac negatívny postoj nemali len dôchodcovia, ale aj mnohí zamestnanci a časť nezamestnaných. Táto hypotéza teda nebola potvrdená.

Ďalšie tvrdenie sa potvrdilo len sčasti- zlepšenie životnej úrovne totižto nastalo len u niečo vyše 10 % opýtaných. Veľmi dobre hodnotíme fakt, že rovnaký podiel nezmenenej životnej úrovne voči zhoršenej môže znamenať, že opýtaní si dlhodobo udržiavajú svoj štandard. Otázkou však zostáva, aký je.

Ku štvrtej hypotéze možno dodať, že takmer 90 % opýtaných uvádza, že euro sa pod vplyvom krízy oslabilo. To je viac, než predpokladáme. Ostatné platí- avšak potiaľ, že nikto sa nevyjadřil k posilneniu eura. Čo je, vzhľadom na realitu, pochopiteľné. Opäť došlo k čiastočnému splneniu tvrdenia.

Politici celkovo sú- očami ľudí- voči euru pozitívne naklonení. U ekonómov prekvapila názorová rozpoltenosť približne v pomere jedna ku dvom v prospech pozitívneho. Podnikatelia kopírujú názory politikov, výnimkou zostávajú zrejme živnostníci. Bežní občania a dôchodcovia majú tradične negatívny pohľad na novú menu. Pozoruhodné zostáva vytvorenie názorového spektra na študentov, kde nastala ojedinelá rovnosť zastúpenia všetkých troch názorov. S výnimkou študentov teda došlo k naplneniu hypotézy.

Šiesty predpoklad nebol v prvej časti naplnený, lebo vyše 44 % opýtaných hodnotí používanie eura ako menej pohodlné. Vzhľadom na prieskumy, na ktorých boli predpoklady založené, je to nepomer. Platí však druhá časť, kde sú uvedené výhrady voči novej mene. V tom sa s prieskumami zhodli aj opýtaní.

U poslednej hypotézy by sme mohli z vety o pozitívnom vplyve eura vypustiť zárobkovú činnosť a nahradiť ju turistickým ruchom. Paradoxne, práve zárobková činnosť sa vo výsledkoch z dotazníka umiestnila na prvom mieste negatívnych vplyvov eura. Celkovo však hodnotíme túto hypotézu ako takmer splnenú.

Posledné tvrdenie môžeme potvrdiť, a to na základe odpovedí uvedených v dotazníku.

Z toho, čo sme uviedli vyššie ako zhodnotenie nášho dotazovania, vyplýva, že sa naplnil scenár, hovoriaci jasne o tom, že na vyššiu infláciu a málo príležitostí na zamestnanie sa doplatia určite tí najchudobnejší a stredná vrstva, ktorá tiež dlhodobo pociťuje pauperizáciu. Vysoké výdavky nezamestnaných a dôchodcov na bývanie a potraviny spôsobujú ich menšie možnosti kúpy ostatných tovarov a služieb, a tým pádom aj ich vyššiu všeobecnú nespokojnosť. Tento scenár je popísaný v Odhade vplyvov na obyvateľstvo, ako jedna z možných alternatív vývoja- konkrétne číslo štyri. V podmienkach, aké nastali v dôsledku globálnych ekonomických problémov, sa však jeho naplneniu ani nemožno čudovať.

4. Česká republika a jej závazky spojené s eurom

4.1 Kroky na prijatie eura a ich realizácia po vstupe ČR do EÚ, súčasná situácia, užitočné rady pri presadzovaní myšlienky jednotnej meny

Česká republika dnes patrí medzi najviac euroskeptické krajiny v EÚ. Pritom nie tak dávno to bolo presne naopak. Výsledky prieskumov za posledné roky nasvedčujú tomu, že približne do polovice desaťročia 21. storočia mali obyvatelia Českej republiky výrazne proeurópske myslenie; rovnaký bol ich postoj k spoločnej mene, euru. Postupom času, najmä vďaka nepriaznivým správam o situácii niektorých členov eurozóny a tiež vo veľkej miere hospodárskej kríze, dochádzalo k posunu názorov občanov do pásma negatívneho postoja k EÚ a jednotnej mene. V súčasnosti má euro podporu (aj čiastočnú) len niečo málo pod 20 %⁶⁰.

V období tesne po vstupe do EÚ Česká republika reálne konala postupné kroky, aby euro prijala.⁶¹ Pomáhal jej v tom pomerne rýchly ekonomický rast v danom období. Nanešťastie, toto relatívne priaznivé obdobie nebolo využité na riešenie problému, ktorý ČR dlhodobo bránil účastiť sa procesu vstupu do eurozóny - vysoký schodok verejných financií. Ani zladenosť českej ekonomiky s ekonomikou eurozóny nebola dostatočná; rovnako aj pracovný trh v ČR potrebuje určité reformy - medzi jeho hlavné problémy patrí vysoká dlhodobá a štrukturálna nezamestnanosť, nízka motivácia pracovať pre sociálne slabších a stála prítomnosť určitých administratívnych prekážok.

Pôvodne bol stanovený termín na prijatie eura Českou republikou v období rokov 2009-2010, čiže takmer súčasne so Slovenskou republikou. Dôležitý dokument Stratégia pristúpenia Českej republiky k eurozóne bol prijatý v roku 2003. V septembri 2005 boli zriadené inštitúcie Národný koordinátor zavedenia eura a Národná koordinačná skupina pre zavedenie eura. Pod jej záštitou bol vypracovaný najprv návrh

---

⁶⁰ Viac na <http://www.novinky.cz/domaci/300898-vetsina-cechu-nesouhlasi-s-prijetim-eura-tvrdi-pruzkum.html>

⁶¹ Ukázalo sa, že v súvislosti s prijatím eura bude nutné novelizovať cca 450 právnych noriem. Zdroj: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.zavedenieura.cz%2Fassets%2Fcs%2Fmedia%2FEuro-legislativa_Priprava-pravniho-prostredi-na-zavedeni-eura-v-CR.pdf&ei=EBICU5XoJ8buswaa4YH4Dw&usq=AFQjCNHbk-36O6ZSaJSj6PR5-gtZlpQYOQ list 2

scenáru zavedenia eura v ČR a neskôr Národný plán zavedenia eura v ČR (v apríli 2007), ktorý bol schválený vládou ČR. Pritom ČR k aprílu 2007 plnila všetky podmienky, zakotvené v maastrichtských kritériách, mimo nominálneho výmenného kurzu (účasti v mechanizme ERM II) a udržateľnosti verejných financií- avšak z dlhodobšieho hľadiska nebola schopná si tieto hodnoty udržať.

Napriek neurčitému dátumu vstúpenia ČR do eurozóny sa začali, hoci v primerane menšom rozsahu, poskytovať informácie pre záujemcov o novú menu. Okrem činnosti Ministerstva financií ČR či Českej národnej banky bola 28.februára 2008 spustená webová stránka www.zavedenieura.cz, so zameraním na mladšiu generáciu- s cieľom, aby časť informácií o eure sprostredkovali ďalej práve oni.

ČR sa zapojila do zdieľania informácií o priebehu procesu zavedenia eura aj tým, že sa podieľala na projekte Twinningu formou spolupráce s Národnou bankou Belgicka. Okrem tohto projektu môže ČR využiť (už počas kampane) program partnerstva PRINCE, ktorý poskytuje aj možnosť spolufinancovania určitých vybraných informačných aktivít.

Pre informačnú kampaň sú dôležité aj skúsenosti z krajín, ktoré už euro zaviedli, hlavne ich zdieľanie s krajinami, ktoré sa na zavedenie eura ešte len pripravujú. Na pôde Únie existujú niektoré platformy, zaoberajúce sa danou problematikou, ako napr. PAN II (Public Administration Network), DIRCOM (Directors of Communication on the Euro) a v členských krajinách, ktoré vstúpili do EÚ dňa 1.mája 2004, je to sieť Euro Team. Ich členom je aj národný koordinátor pre Českú republiku.

ČR sa však počas posledných rokov vzdala svojej snahy v blízkej budúcnosti prijať euro.⁶² Iste, má na to dostatočne vážne argumenty⁶³ ; potvrdzuje to aj nedávno zverejnený oficiálny dokument MF ČR a ČNB.⁶⁴ Ak sa však ukáže životaschopnosť Európskej únie, ktorú súčasná kríza hlboko zasiahla, môže vyvstať nevyhnutná potreba vstúpiť do eurozóny, a to dosť rýchlo. Práve krátkosť trvania doby na rozhodnutie môže českej ekonomike ublížiť; zvlášť vtedy, ak všetci jej susedia už euro budú mať (javí sa to ako nemožné, ale dejiny už veľakrát ukázali splniteľnosť aj tých najdivokejších

---

⁶² Sčasti tomu napomohol fakt, že v rokoch 2004 (júl) až 2008 (jún) a tiež od roku 2009 (december) bola krajina v tzv. procedúre pri nadmernom deficite, čo zabránilo plneniu konvergentných kritérií.

⁶³ Jedným z nich je fakt, že pri vstupe ČR do ESM by krajina musela do piatich rokov splatiť kapitál v hodnote 32 mld. Kč a nakoniec prevziať záväzok vo výške cca 350 mld. Kč.

⁶⁴ Zdroj:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/do_wnload/maastricht_vyhodnoceni_2013.pdf

predstav jedincov).

ČNB by mohla na začiatku zavedenia eura sťahované bankovky a mince nie všetky ničiť, ale upraviť a predávať zberateľom v limitovaných počtoch. Trebárs v balení so vzorovými českými euromincami (klasickými i určenými pre zberateľov) spolu s krátkym popisom novej meny a podpisom vtedajšieho guvernéra ČNB a všetkých osôb zodpovedných za zavedenie eura v ČR. Tým by tieto osoby vystúpili z tieňa a ich zodpovednosť za úspešný štart novej meny by bola adresnejšia.

V jednom sa česká a slovenská politická scéna zhodujú: že v otázke eura ťahajú obidve časti politického spektra za jeden špagát. Rozdiel spočíva v tom, že slovenská pravica i ľavica k euru zaujali pri účasti vo vláde kladný postoj (opomenieme ich prípadný opozičný postoj, nemá relevanciu); ich české kolegyne sú pritom dosť pesimistické. Podpora eura je v českých kruhoch záležitosťou jednotlivcov, na Slovensku je odpor voči euru tiež programom jednotlivcov, prípadne málo významných strán s nepatrnou podporou.

Česká republika a jej čelní predstavitelia sa podľa nášho názoru stavajú do pozície kritika európskej integrácie, sústredovania moci do Bruselu a tlaku na zavedenie spoločnej meny. Toto ich konanie má dnes čiastočne opodstatnenie- v určitých hraniciach sústavne pestované znamená kritický hlas a prelomenie pojmu politickej korektnosti, takej častej v súčasnom svete. Že ich za to nemajú unionisti radi, je podľa nás len znakom, že štipľavé poznámky na adresu (nielen) eura sa nezakladajú vždy iba na vopred principiálnom odmietaní tejto meny. A že ich treba brať aspoň do úvahy, ak ich už nemožno prijať. No na druhej strane, hyperbolizovanie problémov s jednotnou menou v EÚ tiež nemusí priniesť dotyčnému požadované stiahnutie ľudí na svoju stranu- naopak, môže byť kontraproduktívne. Prípadne dokáže podkopať jeho autoritu. Asertívne však musíme uviesť, že každý človek má právo na zmenu postoja a na to, aby nebol obľúbený u každého (čo ani nie je možné).

Z predchádzajúcich riadkov asi tušíte, o čom píšeme. Je to významná česká skupina euroskeptikov, na čele ktorej stojí bývalý český prezident, ekonóm a politik Václav Klaus. Jeho eurokriticky zamerané Centrum pre ekonomiku a politiku (CEP) vydalo- či pod patronátom jeho osobne, alebo ľudí tam pracujúcich- publikácie, ktoré môžeme nazvať kontroverzné. Zameriame sa však na tie, ktoré sa vzťahujú k Európskej únii a konkrétne k euru. Píše sa v nich, že Únia nedokázala počúvať hlasy odborníkov a

schválila koncept, dnes stojaci na nestabilných nohách. Ďalej, že by ČR mala zväziť zotrvanie v EÚ, lebo už to nie je to zoskupenie, do ktorého vstupovala v roku 2004. Spomínajú sa tam aj tzv. Klausove kritériá ako indikátory pripravenosti Českej republiky na vstup do eurozóny- ako protiklad k tzv. Brownovým testom, použitým vo Veľkej Británii tiež v otázke pripravenosti krajiny na vstup do eurozóny.

Tieto správy nemôžeme vnímať len jednostranne. Tým viac, že ich píšú síce značne euroskepticky zmýšľajúci, ale dôraznými argumentami sa zaštitujúci ekonómovia. Ale Únia prečkala už počas svojho trvania dobré aj zlé obdobia, čím ju možno charakterizovať ako manželstvo alebo partnerstvo. Pritom práve zlé časy ukážu súdržnosť jeho členov a preveria ich prístup k riešeniu daných problémov. Útek (v zmysle vystúpenia z Únie) síce načas problémy zažehná, otázne je však ich vyriešenie k prospechu krajiny. ČR je veľmi malá na to, aby si dnes mohla dovoliť zostať mimo dejinného procesu združovania štátov- ten, koniec koncov, prebieha po celom svete. Mali by sme si uvedomiť, koľko by Česká republika mohla stratiť pri výstupe z EÚ a porovnať to s tým, čo má dnes a reálne môže do budúcnosti dosiahnuť. Preto aj názory spomínaných ekonómov musíme podrobiť kritike v takej miere, ako názory ich argumentačných protivníkov.

Česká republika by sa mohla pri procese zavedenia eura inšpirovať aj nasledujúcimi radami⁶⁵, vychádzajúcimi zo skúseností krajín, ktoré už euro zaviedli:

Právna úprava zavedenia eura pamätá tiež na možnosť sekundárneho predzásobenia eurovou hotovosťou. Daná smernica ECB obsahuje podmienky, za ktorých je to možné a ich porušenie sa má trestať pokutami. Samotná smernica by sa však nemala uplatňovať príliš prísne; inak hrozí, že maloobchod bude odradený od možnosti predzásobenia, čo by mohlo neskôr sťažiť samotný prechod na euro.

Štartovacie balíčky s eurovými mincami, ktoré by mala vydávať každá krajina na zoznámenie sa občanov s novou menou (aspoň prostredníctvom mincí), by mali byť navrhnuté tak, aby čo najmenej lákali k ich zbieraniu. Toto riziko, ktoré by mohlo spôsobiť odliv eurovej hotovosti z obehu tesne pred prechodom, niektoré členské štáty eurozóny znížili ešte dodatočnými opatreniami- napríklad vydaním zvláštnych balíčkov

---

⁶⁵ Niektoré rady sú uvedené už v predchádzajúcom texte.

mincí novej meny pre zberateľov (konkrétne Cyprus, Malta a Slovinsko). Tiež by mala ČNB už od začiatku predaja týchto balíčkov s euromincami určiť maximálny počet balíčkov na jednu osobu.

Narábanie s novou menou počas obdobia duálneho obehu znamená aj riziko držby vyššej hotovosti u podnikateľov, než je obvyklé. Štát by preto mal zabezpečiť, aby prípadné poistné krytie, ktoré si podnikatelia budú musieť zjednať, výraznejšie nezvyšovalo ich celkové náklady- podobný prípad sa totiž stal vo Francúzsku.

Riziko zvýšenej manipulácie s pôvodnou menou počas obdobia duálneho obehu je možné znížiť, ak budú občania nabádaní na ukladanie prebytočnej hotovosti svojej národnej meny do bánk. Ďalším opatrením je propagovanie elektronických platieb v tomto období.

Štáty, ktoré už majú cieľový dátum prechodu na euro, by nemali podceňovať rozsah trvania kampane- podľa skúseností nie je dostatočne dlhá kampaň, ktorá trvá menej ako jeden rok. Ale ani krajiny, ktoré ešte nevedia, kedy euro prijmú (prípád ČR), by nemali nechávať europodpornú aktivitu na neskoršie obdobie. Totižto, ich postupná príprava vopred môže nakoniec znamenať významné stotožnenie sa obyvateľov s novou menou, nakoľko tí budú dostačujúco informovaní o eure. A zostávajúci čas bude možné využiť na riešenie problémov, ktoré by jednotlivé skupiny obyvateľstva mohli mať s prechodom na euro. To platí vo zvýšenej miere u štátov, v ktorých je podpora novej meny nízka, kam patrí napr. práve Česká republika.

Dôležité je nielen aktívne vysielat' informácie o novej mene, ale aj priebežne pasívne prijímať spätnú odozvu a zisťovať jej vplyv na adresátov. Na základe tohto treba kampaň hodnotiť a prípadne upravovať. Kampaň teda musí byť dynamická- zvlášť, ak sa závažne zmenia okolnosti, ktoré by mohli mať dopad na proces zavedenia eura.

Nemali by sme zabúdať na fakt, že pri vstupovaní do menovej únie „medzi poslednými“ sa zvyšuje hrozba, že inflačné kritérium na posúdenie vstupu bude pre prístupujúcich (a teda potenciálne aj pre Českú republiku) prísnejšie.

4.2 Euro ako iniciátor potrebných zmien v ČR- predpoved'

Česká republika by mohla využiť výmenu českej koruny za euro v zmysle toho, že by svoju ekonomiku pozdvihla k tomu, aby sa viac zamerala na výrobu s vyššou pridanou hodnotou.⁶⁶ To síce znamená aj to negatívum, že krajina v určitosti príde o pracovné miesta v sektoroch, ktoré sa týkajú tzv. lacnej výroby. Pozitívom by ale mohlo byť, že v rámci plánovania zavedenia eura v ČR by dochádzalo k hromadnému preškoloňovaniu ľudí na ohrozených pracovných pozíciách tak, aby sa mohli plynule a pružne nanovo zapojiť do pracovného procesu. Nevyhnutným sprievodným javom však bude to, že nie všetci sa budú môcť zamestnať. Časť z týchto ľudí bude nútená si zarábať na živobytie inak, prípadne sa odsťahovať preč z krajiny za prácou do zahraničia.

Výroba s vyššou pridanou hodnotou by mohla- za určitých (asi priveľmi optimistických) predpokladov viesť k zdvihnutiu nielen nákladov, ale i príjmov obyvateľstva- samozrejme, nie u všetkých, no snád' vo väčšej miere než v súčasnosti. Toľko komentované nedostatočne financované české poľnohospodárstvo by mohlo na základe toho zvýšiť ceny niektorých produktov. Určite by úplne nezmizla nákupná turistika (zvlášť do Poľska a Nemecka za lepšími cenami potravín), ale došlo by k tomu, že zo zvýšených miezd by si časť obyvateľstva mohla dovoliť zaplatiť spomínané vyššie ceny poľnohospodárskych produktov. Samozrejme, muselo by ísť o súčasné zvyšovanie kvality týchto výrobkov- je obvyklé, že so stúpajúcimi cenami vzrastá aj náročnosť zákazníkov.

Úpravu by mohol, spoločne so zavedením spoločnej meny v Česku, dostať aj sociálny systém. Nemal by byť štedrý natoľko, aby ľudí nemotivoval hľadať si prácu- či už dĺžkou doby poskytovania sociálnych dávok alebo ich výškou (prípadne obidvoma ukazovateľmi). V každom prípade, nebolo by na škodu vziať si príklad z iných krajín, kde spolu so sociálnymi dávkami je späť určitý prísny režim ich vyplácania, založený na dodržiavaní určitých návykov rovnakej povahy ako v normálnom pracovnom živote jednotlivca. Bolo by určite náročnejšie takýto systém pripraviť; nemala by chýbať potrebná inšpirácia modelmi zo zahraničia. Veríme, že jeho dobré nastavenie by mohlo zlepšiť zamestnanosť v krajine a (takmer) každého, kto by tento režim svojvoľne

---

⁶⁶ Čiže zavedenie eura by mohlo byť spojené s celkovou modernizáciou podnikov.

nedodržiaval, by čakala len podpora rovnajúca sa dávkam čisto len na prežitie.

Dlhodobo počúvame o tom, ako sa v ČR umelo udržiava vysoká hladina nákladov bývania v niektorých bytoch, ktoré majú v prenájme prevažne sociálne slabí občania. Umelo udržiavané vysoké nájomné nebývajú problémom pre túto časť obyvateľstva, pretože štát to za nich zaplatí, resp. im na to aspoň prispeje. Pracujúcim jednotlivcom to však robí oprávnené problémy, pretože, vzhľadom na výšky ich miezd, nie sú schopné mnohokrát ani dve zárobkovo činné osoby dlhodobo platiť jeden byt bez toho, aby nemuseli vo zvýšenej miere kontrolovať iné svoje výdavky. V tomto prípade by euro mohlo byť impulzom pre zmenu- reformu, aby sa sociálne slabším rodinám umožnilo hľadať si bývanie za nižší poplatok než v súčasnosti, čo by mohlo značne odbremeniť štátne výdavky na tomto úseku sociálnych platieb. Pritom by sa postupne zoškrtali dotácie na tzv. sociálne byty. Kritické hlasy na našu adresu by boli určite sčasti oprávnené- sčasti by však boli len narážkami od vplyvných skupín, ktoré si urobili z tejto oblasti bývania výnosný biznis a ako rukojemníkov používajú práve sociálne slabých.

Euro by teda mohlo byť značným hýbateľom smerom k zmenám, ktoré by mohli priniesť značné výhody. Nehodláme zaoberať sa nevýhodami jeho zavedenia; tie by mohli byť veľmi podobné tým, ktoré sme spomenuli v kapitole o zavádzaní a fungovaní eura v iných krajinách a tiež v kapitole venujúcej sa zavedeniu eura na Slovensku.

Negatívnym javom môže byť to, že Českej republike po vstupe do mechanizmu ERM II veľmi pravdepodobne hrozí, že česká koruna sa bude voči euru neustále posilňovať. Rovnaký scenár zažila Slovenská republika po vstupe slovenskej koruny do ERM II.

Názory na oddiaľovanie prijatia eura sa v Českej republike začínajú podobáť na hľadanie dokonalej prípravy na vstup do eurozóny. To je však neuskutočniteľný cieľ- snaha o jeho ďalšie plnenie môže spôsobiť, že hoci krajina bude plniť všetky možné kritériá prijatia eura (čiže nielen maastrichtské, ale napr. aj vnútroštátne), kvôli príliš vysokej opatrnosti jednotnú menu nakoniec nikdy neprijme.

Česká republika sa navyše vystavuje mnohým rizikám, spojeným s oddiaľovaním prijatia jednotnej európskej meny. Menovite ide o riziko špekulatívneho útoku na jej menu (českú korunu), možný rast nedôvery voči ekonomike krajiny, kvôli

zhodnocovaní kurzu oslabovanie konkurencieschopnosti či hrozba oslabenia prílivu zahraničných investícií.

Na základe vyššie spomenutého- a tiež faktu, že ČR by mala čo najskôr, ako to bude možné, vstúpiť do eurozóny- by Česká republika a hlavne jej politickí predstavitelia mali začať hľadať optimálny dátum vstupu do eurozóny a zároveň prijímať opatrenia na zabezpečenie postupu krajiny smerom k dosiahnutiu tohto cieľa- samozrejme, v udržateľnom stupni. Nebude to ľahká úloha, no zodpovedná príprava celého štátu by mohla priniesť očakávané prínosy zo zavedenia eura.

Záver

Cieľom práce bolo na základe porovnania celkového vplyvu zavedenia eura v starých členských štátoch Európskej únie v rokoch 1999 a 2002, niektorých nových členských štátoch (2007, 2008) a na Slovensku v roku 2009 predostrieť možný obraz a proces prijatia eura v Českej republike. Tento koncept sa celkom podaril.

Napriek tomu, že EÚ už asi šesť rokov trápí hospodársky pokles, nestabilita a nezamestnanosť, spôsobené globálnou ekonomickou krízou, a tiež fakt, že niekoľko jej členských štátov muselo požiadať o finančnú pomoc, cítiť a vidieť v poslednom období prvé známky hospodárskeho oživenia. Nesmieme si však klamať v tom, že sa rýchlo dostaneme do predkrízových čias. Proces návratu do tohto obdobia nebude taký ľahký, pretože sa zmenili jednak faktory na to pôsobiace v rámci celej Európskej únie, jednak tie isté faktory aj v celosvetovom meradle.

Slovenská republika má výrazne blízko k Českej republike. Spája ich spoločná, niekoľko desaťročí trvajúca súdržnosť v spoločnom štáte a aj naďalej sa rozvíjajúca spolupráca dvoch samostatných a suverénnych krajín. Navzájom si oba štáty vedia a dokážu prenášať úspešné koncepty z jednej do druhej krajiny, kde budú následne len prispôbované domácemu prostrediu. To isté možno povedať aj o takej významnej udalosti, akou nepochybne je výmena starej meny za menu novú (v prípade ČR teda výmena českej koruny za euro).

Otázniky, ktoré tento zámer vyvoláva v českej spoločnosti, vzbudzujú záujem najmä u obyčajných ľudí a podnikateľov. Tí sa budú najviac stretávať v každodennom živote s novým platidlom. Prívrženci, ale aj odporcovia novej meny majú na svojej strane nielen pádne argumenty, ale aj dosť emocionálne či inak zafarbené tvrdenia. Posledné štatistiky zatiaľ stále ukazujú v prospech odporcov eura a nie je nič neobvyklé, že čím dlhšie bude trvať nepriaznivý stav domácej ekonomiky, tým budú mať väčší vplyv.

Nemožno však uprieť euru nespornú výhodu pre českú ekonomiku v podobe možného zlepšenia exportu, a tým následne rýchlejšieho rastu domáceho hospodárstva. Okrem toho, na euro nie je- napriek svojej povesti- možné tak ľahko zaútočiť pomocou špekulácií s cieľom obohatiť sa na kurzových výkyvoch.

Netreba zabúdať na silnú pozíciu hospodárstva ČR vo vzťahu k Nemecku, s

ktorým má Česká republika veľmi výraznú obchodnú výmenu a euro by mohlo hospodárstva oboch štátov ešte viac previazať a vzájomné obchodné styky zosilniť. Existujú názory, že Česká republika i Slovenská republika sú zo strany SRN brané ako ďalšie „spolkové krajiny“. Euro v tomto priestore, teda aj v ČR, by mohlo tento pocit ešte viac utužiť.

Otázkou do budúcnosti teda zostáva, kedy nastane vhodný čas na to, aby sa česká spoločnosť a rozhodujúca väčšina českých politikov spoločne dohodli- na základe demokratických nástrojov- na možnom termíne prijatia novej meny. Odporúčania sú v tomto smere také, že ČR by nemala byť jednou z posledných krajín v regióne V4. Teraz tu má dosť silnú pozíciu a je možná obava, že by ju mohla stratiť.

Zoznam skratiek

ČNB- Česká národní banka

ČR- Česká republika

ČSFR- Česká a Slovenská federatívna republika

DPH- daň z pridanej hodnoty

ECB- Európska centrálna banka

EHP- Európsky hospodársky priestor

EMS- Európsky menový systém

EMÚ- Európska menová únia (eurozóna)

EP- Európsky parlament

ER- Európska rada

ESCB- Európsky systém centrálnych bánk

ESD- Európsky súdny dvor (od 1.12.2009 Súdny dvor Európskej únie- SD EÚ)

ESM- Európsky stabilizačný mechanizmus (inak známy ako euroval)

EÚ- Európska únia

MF ČR- Ministerstvo financií Českej republiky

MF SR- Ministerstvo financií Slovenskej republiky

NBS- Národná banka Slovenska

PSR- Pakt stability a rastu

SR- Slovenská republika

ZSSR- Zväz sovietskych socialistických republík

Zoznam použitej literatúry a prameňov

- Ebeling, R. et al. (2010): Autoři CEPU o euru. Praha, CEP- Centrum pro ekonomiku a politiku
- Helísek, M.(2009): Euro v ČR z pohledu ekonomů. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk
- Hlavatá, K., Krumpholcová, E. (2008): Evropská unie v kostce. Praha: Jan Vašut
- Janáčková, S.(2010): Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa. Praha, CEP- Centrum pro ekonomiku a politiku
- Lacina, L., Rozmahel, P. a kol.(2010): Euro: ano-ne? Praha: Alfa Nakladatelství
- Sipko, J.(1999): Európska menová únia a euro. Bratislava: Elita
- Svoboda, P. (2010): Úvod do evropského práva. Praha: C. H. Beck
- Sychra, Zd. (2009): Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU. Brno: IIPS MU- MPÚ MU
- Tomášek, M.(2000):Právní nástupnictví měny euro. Praha: Linde

-internetové odkazy aktualizované ku dňu 17.02.2014:

<http://byznys.ihned.cz/c1-56978400-svedsko-v-velka-britanie-dve-evropske-zeme-bez-eura-jen-jedna-je-vzorem>

<http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/10thanniversaryoftheecbmb200806sk.pdf>

http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/escb_web_2011sk.pdf?2564cba099bf9c75713388aa4617d87f

http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/euro_became_our_moneysk.pdf?ce1feb4fc1b18b763709608146460179

<http://www.econmedia.sk/test/prijme-britania-euro-valentina-kasperova>

<http://ekonomika.sme.sk/c/6843466/lotyssko-bude-18-krajinou-eurozony.html>

http://www.euractiv.sk/podnikanie-v-eu/zoznam_liniek/bankova-unia-000307

<http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/clanok/viac-rychlosti-bude-pre-eu-problem-ak-nebude-mat-ciel-018997>

<http://euro.e15.cz/hyde-park/komentare/petr-robejsek-eurozona-musi-pohrbit-svatopluka-712837>

http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_7/index_sk.htm
<http://www.european-council.europa.eu/media/582901/12-tesm2.sk12.pdf>
http://www.euopskaunia.sk/viacrychlostna_europa
<http://www.novinky.cz/ekonomika/276442-odchod-recka-z-eurozony-se-da-zvladnout-zni-z-evropske-centralni-banky.html>
<http://www.novinky.cz/ekonomika/277945-chmurna-kalkulace-rozpad-eurozony-by-mohl-stat-vice-nez-tri-biliony-eur.html>
<http://www.novinky.cz/ekonomika/294051-eurozonu-ceka-letos-propad-hdp-o-0-3-procenta.html>
<http://www.novinky.cz/domaci/300898-vetsina-cechu-nesouhlasila-s-prijetím-eura-tvrdi-pruzkum.html>
<http://www.novinky.cz/ekonomika/301125-euro-je-katastrofa-zruste-to-hlasa-jeho-spoluzakladatel.html>
<http://www.novinky.cz/ekonomika/316791-rozdelte-eurozonu-volaji-ekonomove-je-mezi-nimi-i-viceguverner-cnb-hampl.html>
<http://www.novinky.cz/ekonomika/327015-ecb-ziska-nad-bankami-vyznamne-pravomoci-muze-jim-odebirat-licence.html>
<http://www.novinky.cz/ekonomika/327690-eurozona-po-oziveni-na-konci-lonskeho-roku-obnovila-mezirocní-růst.html>
<http://www.novinky.cz/ekonomika/328009-intervence-cnb-zpomalila-vstup-ceska-do-eurozony-kritizoval-zeman.html>
http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/projekt_papiere/SVGoverning_KS_101209.pdf

<http://www.euromena.sk/eticky-kodex/1570s>
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1579
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1580
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1583
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1585
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1588
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1590
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1591

http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1593
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1594
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=1595
<http://www.euromena.sk/eurozona/9418s>
<http://www.euromena.sk/euro-ocami-ekonomov/9624s>
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=9657
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=9988
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=10057
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=10190
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=10611
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=10612
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=10648
http://www.euromena.sk/index/open_file.php?ext_dok=11216

http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2009/biatec0309.pdf
http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2009/biatec0609.pdf
http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2010/biatec0210.pdf
http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2010/biatec0710.pdf
http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2010/biatec0810.pdf
http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2010/biatec1010.pdf
http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2011/biatec0211.pdf
http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2011/biatec0811.pdf
http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2012/4-2012/02_biatec12-4_frkan.pdf

http://www.nbs.sk/ img/Documents/ PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2012/5-2012/03_biatec12-5_zeman.pdf
http://www.nbs.sk/ img/Documents/ PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2012/8-2012/02_biatec12-8_cillikova-penzes.pdf
http://www.nbs.sk/ img/Documents/ PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/biatec0113.pdf
http://www.nbs.sk/ img/Documents/ PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/04_biatec13-1_dvoracek.pdf
http://www.nbs.sk/ img/Documents/ PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/05-2013/09_biatec13-4_coricelli.pdf
http://www.nbs.sk/ img/Documents/ PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/07-2013/01_biatec13-7_cillikova.pdf
http://www.snn.sk/archiv_pdf/snn/2013/04_2013.pdf list 6

http://www.euroskop.cz/gallery/2/851-eurostrategie_070829.pdf
<http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/prognozy/konvergenčni-program/2012/konvergenčni-program-duben-2012-6954>
<http://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/narodni-plan-zavedeni-aura/zpravy-o-plneni-narodniho-planu>
<http://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/ostatni-dokumenty/volba-scenare-zavedeni-aura-v-ceske-repu-1886>
http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.zavedenieura.cz%2Fassets%2Fcs%2Fmedia%2FEU-MFCR_Plan-c-0000_2010_Narodni-plan-zavedeni-aura-komplet.pdf&ei=-RACU72uN8SZtQbPt4GABQ&usg=AFQjCNHDswM_B01jGXyX1waOa4oX3hPftA
[http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.zavedenieura.cz%2Fassets%2Fcs%2Fmedia](http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.zavedenieura.cz%2Fassets%2Fcs%2Fmedia%2FEuro-legislativa_Obecny-zakon-o-zavedeni-aura-v-Ceske-republice-zakladni-principy.pdf&ei=zhECU4PXey2HswbfsIHYAQ&usg=AFQjCNEWx3fFieN8ysdV2-vXhgVqw8B85Q)

[%2FEuro-legislativa_Priprava-pravniho-prostredi-na-zavedeni-eura-v-CR.pdf&ei=EBICU5XoJ8buswaa4YH4Dw&usg=AFQjCNHbk-36Q6ZSaJSj6PR5-gtZlpQYOO](#)

[http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf](#)

[http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2009.pdf](#)

[http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2010.pdf](#)

[http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2011.pdf](#)

[http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2012.pdf](#)

[http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2013.pdf](#)

